UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Petra Švarcová

Rozsudek a předmět řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Dita Frintová, Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 16.6.2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 147 017 znaků včetně mezer.

Petra Švarcová

V Praze dne 16.6.2021

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí diplomové práce JUDr. Ditě Frintové, Ph.D. za vstřícný přístup, ochotu, trpělivost a pomoc při psaní této diplomové práce.

Obsah

Úvod ... 1
1. Předmět řízení ... 2
1.1. Pojem předmětu řízení ... 2
1.2. Žalobní nárok ... 3
1.3. Dispoziční zásada ... 6
2. Rozsudek ... 8
2.1. Pojem rozsudku ... 8
2.2. Náležitosti rozsudku ... 9
2.3. Vlastnosti rozsudku ... 12
2.4. Oprava rozsudku ... 13
2.5. Doplnění rozsudku ... 15
2.6. Druhy rozsudku ... 17
3. Vzájemný vztah rozsudku a předmětu řízení ve sporném řízení ... 19
3.1. Sporné řízení ... 19
3.2. Předmět řízení ve sporném řízení ... 20
3.3. Rozhodnutí ve sporném řízení ... 21
3.4. Jednotlivé dispoziční úkony účastníků řízení ... 22
3.4.1. Změna žaloby ... 23
3.4.2. Zpětvzetí žaloby ... 28
3.4.3. Vzájemná žaloba a námitka započtení ... 32
3.4.4. Uznání nároku ... 35
3.4.5. Soudní smír ... 37
3.5. Spojení věci ... 39
4. Vzájemný vztah rozsudku a předmětu řízení v nesporném řízení ... 41
4.1. Nesporné řízení ... 41
4.2. Rozdíly oproti spornému řízení ... 42
4.2.1. Řízení o některých otázkách týkajících se FO ... 42
4.2.2. Řízení o některých otázkách týkajících se PO a ve věcech svěřenského fondu ... 44
4.2.3. Řízení o pozůstalosti ... 45
4.2.4. Jiná řízení ... 45
4.2.5. Řízení ve věcech rodinněprávních ... 47
4.2.6. Řízení ve věcech veřejného rejstříku ... 49
4.2.7. Dispoziční úkony účastníků řízení v nesporném řízení ... 50
Závěr ... 51

Úvod

Předmět řízení a rozsudek jsou základní pojmy občanského práva procesního. Rozsudek je jednou z forem soudního rozhodnutí, který upravuje zákon a který musí splňovat základní stanovené náležitosti. Předmět řízení je nárok účastníka řízení, který je uplatňován u soudu, když se daný účastník řízení domáhá svých práv na základě základního práva soudní ochrany, garantovaného Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod.

Cílem této diplomové práce je zjistit, jaký vztah mají mezi sebou předmět řízení a rozsudek, zda je tento vztah pevně daný nebo zda je možné jej měnit. Zodpovídá také otázku, zda se tento vztah liší podle různých druhů soudního řízení a popř. do jaké míry, zejména pokud jde o řízení sporné a řízení nesporné.

Diplomová práce je členěna do čtyř samostatných kapitol. První kapitola se zabývá pojmem předmětu řízení, definuje jej, blíže charakterizuje jeho vlastnosti a druhy a vysvětluje i pojem žalobního petitu. Druhá kapitola se zaměřuje na pojem rozsudku, také ho nejprve stručně vysvětluje a poté vyjmenovává jednotlivé druhy rozsudků, porovnává je mezi sebou, upozorňuje na vlastnosti a náležitosti a zabývá se i instituty doplnění rozsudku a opravy rozsudku. Třetí kapitola analyzuje vztah mezi předmětem řízení a rozsudkem ve sporném řízení. Nejprve obecně uvádí, jaký vztah mají tyto dva instituty ve sporném řízení a poté dále rozebírá jednotlivé dispoziční úkony, které mohou činit účastníci řízení, když chtějí manipulovat s předmětem řízení nebo s řízením samotným. Poslední čtvrtá kapitola porovnává vztah předmětu řízení a rozsudku v nesporném řízení. Vyjmenovává základní druhy zvláštních řízení nesporných, charakterizuje jejich předmět a zjišťuje, zda v daných řízeních rozhoduje soud rozsudkem či nikoliv. V neposlední řadě se zabývá i dispozičními úkony účastníků řízení nesporného, přičemž je porovnává se sporným řízením.

První dvě kapitoly, tzn, kapitola týkající se předmětu řízení a kapitola týkající se rozsudku, jsou psány popisnou metodou podobně jako literární rešerše. Třetí kapitola byla vytvořena analytickou metodou, když byl rozebrán vzájemný vztah rozsudku a předmětu řízení ve všech jeho částech. Poslední kapitola je napsána jako porovnání s předchozí kapitolou, kdy je srovnán vztah mezi rozsudkem a předmětem řízení v nesporném řízení a v řízení sporném.

1. Předmět řízení

První kapitola diplomové práce se zabývá předmětem řízení. Nejprve se věnuje samotnému pojmu předmětu řízení se zaměřením na různé druhy řízení, dále přibližuje žalobní nárok a vysvětluje jeho jednotlivé druhy a v neposlední řadě se zaměřuje i na dispoziční zásadu, jako jednu z nejdůležitějších odvětvových zásad, která má vliv nejenom na předmět řízení ale na řízení samotné.

1.1. Pojem předmětu řízení

První podkapitola vysvětluje pojem předmět řízení, jako jeden ze základních a stěžejních pojmů celé diplomové práce. Zaměřuje se na rozdíl daného pojmu v různých řízení a na základní pravidla s ním spojená. Všechny instituty a pojmy jsou v této podkapitole upraveny stručně, protože tato část diplomové práce slouží pouze pro přiblížení základních pojmů, a ne pro detailní rozebrání celé právní úpravy.

Pojem řízení charakterizuje profesorka Alena Winterová ve své monografii Civilní právo procesní takto: *„Předmětem řízení je nárok, uplatněný žalobcem a zformulovaný v žalobním petitu.“*[1] Předmět řízení bývá častěji označován jako věc nebo věc samá a tato označení jsou používána zejména zákonem.[2]

Jak je patrné ze samotného názvu pojmu předmětu řízení, je tento termín neoddělitelně spjatý se samotným řízením. Podle různých druhů řízení se pak obsah daného pojmu liší, a to nejenom mezi různými právními odvětvími, ale i v samotném občanském právu. Je jednoznačně jasné, že tento pojem nebude stejný pro řízení sporné a pro řízení nesporné, bude se lišit pojem předmětu řízení, vedeného podle ustanovení OSŘ, a pojem předmětu řízení, vedeného podle ustanovení ZŘS. Stejně tak se bude lišit předmět řízení zahájeného na návrh a předmět řízení zahájeného i bez návrhu.

Pro sporné řízení obecně platí, že soud je vázaný nárokem, který je vymezen v žalobním petitu, při daném řízení, tzn, že: *„O něm musí v celém rozsahu jednat a rozhodnout a … nesmí přisoudit něco více ani něco jiného, než bylo požadováno.“*[3] Z této zásady existuje zákonná výjimka upravená v ustanovení § 153 odst. 2 OSŘ. Na základě této výjimky, může soud překročit návrh podaný účastníky v daném řízení a přisoudit buď něco více nebo něco jiného, ale pouze tehdy, pokud určitý způsob vypořádání vyplývá z právního předpisu. Toto pravidlo platí pro sporné řízení, protože je ovládáno dispoziční zásadou, jak bude dále vysvětleno v následujících podkapitolách.

Předmět řízení se ve sporném řízení může v průběhu řízení rozšířit, změnit nebo zúžit.[4] Pokud k takové změně dochází, bude konečným předmětem rozhodnutí nárok v posledním upraveném znění.[5]

---

[1] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 340.
[2] Tamtéž.
[3] Tamtéž.
[4] Tamtéž.
[5] Tamtéž.

Ke změně předmětu řízení může v průběhu řízení docházet procesními prostředky, kterými jsou zejm. různé dispoziční úkony účastníků, jako spojení věci, změna návrhu, apod.[6] Všechny dané procesní prostředky a jejich úprava a postup jejich užívání, stejně jako důsledky s tím spojené, budou rozebrané v následujících kapitolách diplomové práce.

Nesporné řízení je naopak ovládáno mj. zásadou oficiality, která způsobuje, že účastníci v daném řízení mají omezenou moc disponovat řízením a předmětem řízení.[7] Jednou z hlavních skutečností omezující tuto moc účastníků, je možnost zahájení řízení bez návrhu, tedy z úřední pravomoci.[8] Účastníci pak v daném případě neformulovali svůj vlastní žalobní návrh, nemohou ho tedy měnit, zužovat nebo rozšiřovat. Předmět řízení je dán podle druhu a povahy daného zvláštního řízení, např. v řízení o rozvodu manželství bude předmětem řízení bezpochyby rozvod manželství.[9] Pokud je ale řízení nesporné zahájeno na návrh, mohou účastníci za splnění podmínek ustanovení § 96 OSŘ vzít svůj návrh zpět a následně tím v některých případech způsobit zastavení řízení.[10] Ale i v řízení zahájeném na návrh může soud přisoudit něco víc nebo něco jiného, než je formulováno v nároku, jak vyplývá z dikce ustanovení § 153 odst. 2 OSŘ, podle kterého: *„Soud v těchto řízeních může přisoudit více, než čeho se účastníci domáhali, popřípadě může v rozsahu daném předmětem řízení účastníkům uložit jiné než navrhované povinnosti.“*[11]

Předmět řízení je tedy nárok, který uplatňuje žalobce, je formulovaný v žalobním petitu a liší se podle různých druhů řízení. Ve sporném řízení, které je zahajováno na návrh a je ovládáno dispoziční zásadou, mají účastníci řízení možnost s daným předmětem disponovat. Zároveň je soud petitem vázaný a nesmí jej až na výjimky překročit tím, že přisoudí něco jiného nebo něco víc. V nesporném řízení neplatí dispoziční zásada, ale zásada oficiality. Řízení lze zahájit buď na návrh nebo i bez návrhu, což má za důsledek omezení možnosti účastníků řízení disponovat nejenom s předmětem řízení ale s řízením samotným.

1.2. Žalobní nárok

Žalobní nárok, nebo procesní nárok, či předmět žaloby, je nárok žalobce, formulovaný v žalobním petitu a v žalobě uplatňovaný.[12] Tento nárok musí být žalobcem formulovaný přesně, jasně a srozumitelně.[13] Je na samotném žalobci, jaký nárok si zvolí a v jakém rozsahu jej bude uplatňovat.[14]

---

[6] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 340.
[7] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 362.
[8] Tamtéž.
[9] Wipplingerová, M., Zahradníková, R., Spurná, K. *Řízení o rozvod manželství: obecně o řízení – pravomoc, pojetí řízení* [online]. Bulletin-advokacie, 2015 [cit. 16.6.2021]. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/rizeni-o-rozvod-manzelstvi-obecne-o-rizeni-pravomoc-pojeti-rizeni
[10] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 362.
[11] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1036.
[12] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 196.
[13] Tamtéž.
[14] Tamtéž.

Žalobní nárok je součástí žaloby a je jednou z jejích náležitostí. Každá žaloba je podáním, musí tedy splňovat základní náležitosti podání, které jsou formulovány v ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ. Z podání musí být patrné: *„Kterému soudu je určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno.“* Dále musí žaloba navíc obsahovat náležitosti žaloby, které jsou upraveny v ustanovení § 79 OSŘ. Jsou jimi: *„Jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná čísla účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí být z něj patrno, čeho se navrhovatel domáhá.“*

Žalobní petit, tedy formulace toho, čeho se žalobce domáhá, musí být úplný, určitý a srozumitelný.[15] Vymezení musí být: *„Provedeno tak přesně a jednoznačně, aby po jeho převzetí do výroku soudního rozhodnutí mohl být nařízen a proveden výkon rozhodnutí.“*[16] Tato povinnost musí bát splněna s ohledem na to, že soud nemůže účastníkům řízení přiznat jiná práva či uložit jiné povinnosti, než jaké jsou obsažené v návrhu.[17] Soud také musí žalobní petit svým rozhodnutím zcela vyčerpat a nesmí jej překročit, jak již bylo zmíněno výše.

Daná povinnost ale neznamená, že by snad účastník řízení, resp. žalobce, musel v žalobním nároku formulovat *„Návrh na znění výroku rozsudku nebo jiného rozhodnutí ve věci samé.“*[18] Tato povinnost není v OSŘ vyžadována, naopak např. ve správním řízení vyžadována je, jak je stanoveno v ustanovení § 71 odst. 1 písm. f) SŘS.[19] Pokud by byl v občanském řízení v petitu uvedený tento návrh, soud by jím nebyl vázán.[20] V konečném rozhodnutí ve věci může soud formulovat skutečnosti jinak, musí pouze dbát na to, aby se řídil tím, čeho se žalobce skutečně domáhá.

V nesporném řízení, pokud je zahájeno na návrh, musí být z formulace petitu jasné alespoň to, jakého opatření soudu se navrhovatel domáhá nebo jak má být daný právní vztah vyřešen.[21]

Žalobní petit může být jednoduchý nebo složený.[22] Jednoduchý petit obsahuje pouze jediný nárok, zatímco petit složený obsahuje i více požadavků.[23] Obecně potom platí, že soud: *„Rozhoduje o každém z nároků, jako by byl uplatněn samostatně (...) jedním rozsudkem.“*[24] Tyto nároky mohou být formulovány jako kumulativní, alternativní nebo eventuální petit.[25] Petit kumulativní obsahuje více nároků, o kterých žalobce požaduje, aby byly rozhodnuty společně jedním rozsudkem.[26]

---

[15] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 502.
[16] Tamtéž.
[17] Tamtéž.
[18] Tamtéž.
[19] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 503.
[20] Tamtéž.
[21] Tamtéž.
[22] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 202.
[23] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 504.
[24] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 202.
[25] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 504.
[26] Tamtéž.

Petit eventuální a petit alternativní naproti tomu jsou považovány za zvláštní typ složených petitů, protože větší množství nároků, které jsou v daných případech uplatňovány, způsobuje, že se dané nároky vzájemně vylučují.[27] Rozlišujeme celkem tři druhy takových zvláštních složených petitů, a to petit alternativní, petit eventuální a petit alternativa facultas.[28]

Petit eventuální spočívá v tom, že žalobce v návrhu stanoví primární a eventuální petit.[29] Jedná se o případ, kdy: *„Se žalobce domáhá určitého plnění a zároveň pro případ (in eventum), že by toto primární plnění nebylo možno přisoudit pro nemožnost plnění (např. věc již neexistuje, práci již není možno vykonat), požaduje plnění jiné.“*[30] Primárním petitem může být např. uložení povinnosti nebo vyhovění požadavku.[31] Eventuálním petitem je nejčastěji peněžní náhrada.[32] Je přípustné, aby žaloba měla i více eventuálních petitů, zároveň ale musí být určeno pořadí pro jejich posouzení.[33] Pro formulaci eventuálního petitu se nejčastěji využívá spojení: „eventuálně“.

Alternativní petit je petit, ve kterém žalobce uvede všechny možná plnění, ze kterých si může žalovaný zvolit.[34] Uplatňuje se hlavně tam: *„Kde podle hmotného práva má právo volby mezi dvěma plněními dlužník.“*[35] Nejčastěji bývá vyjádřen slovy: „nebo, anebo“. Je na žalovaném, jaký druh plnění si zvolí (popř. kdyby si žádné plnění nevybral, určil by plnění pro daný případ soud).

V neposlední řadě může být petit formulovaný jako tzv. alternativa facultas.[36] Podle tohoto petitu: *„Žalobce projevuje ochotu přijmout od žalovaného místo plnění, které mu podle právního předpisu nebo podle smlouvy náleží, plnění jiné (plnění vyjádřené v tomto petitu), na které podle hmotného práva nemá nárok.“*[37] V tomto případě to tedy není žalovaný, kdo má ze zákona možnost volby mezi různými druhy plnění, ale žalobce mu umožňuje vedle zákonného plnění využít možnosti jiného plnění.

Žalobní nárok je nárok žalobce, který je obsažený v žalobě. Musí být přesný, jasný a srozumitelný. Může být formulován jako petit kumulativní, alternativní, eventuální nebo jako petit alternativa facultas. Je jednou z náležitostí žaloby, které jsou formulovány obecně v ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ jako náležitosti všech podání, a jako zvláštní náležitosti v ustanovení § 79 OSŘ. Soud je žalobním nárokem jako celkem vázán v tom smyslu, že se jím musí zabývat, musí ho celý vyčerpat a zároveň ho nesmí překročit. Pokud je v něm ale formulován přímo návrh na znění konečného

---

[27] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 202.
[28] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 504.
[29] Tamtéž.
[30] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 202.
[31] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 504.
[32] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 202.
[33] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 504.
[34] Tamtéž.
[35] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 202.
[36] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 504.
[37] Tamtéž.

rozhodnutí ve věci, tak soud touto formulací vázán není. Pro rozhodnutí ve věci může užít jinou formulaci, ale musí dbát toho, čeho se žalobce domáhá.

1.3. Dispoziční zásada

Civilní proces, stejně jako všechny ostatní procesy před soudy, je ovládán několika různými zásadami. Tyto zásady můžeme rozdělit na principy fungování soudnictví, které by se daly také nazvat právem na spravedlivý proces, a na odvětvové principy civilního procesu.[38]

Základní právní principy obecně mají významnou roli pro legislativu, interpretaci a aplikaci práva.[39] V soudnictví ovlivňují zejména: *„Organizaci a strukturu justice a status soudce, tak i pravidla, podle nichž řízení před soudem probíhá, a procesní postavení subjektů, jichž se týká.“*[40] Některé principy jsou přímo uvedené v Ústavě ČR nebo v Listině základních práv a svobod ČR, jiné bývají uvedeny v samotných zákonech, a konečně některé nejsou výslovně upraveny vůbec.[41]

Mezi principy fungování soudnictví řadíme např. princip nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců, princip zákonného soudu a zákonného soudce, princip rovnosti a kontradiktornosti, princip veřejnosti, princip ústnosti a přímosti, princip hospodárnosti a princip předvídatelnosti.[42] Mezi odvětvové principy civilního procesu spadají např. princip projednací a princip vyšetřovací, princip volného hodnocení důkazů a princip legální teorie důkazní, princip jednotného řízení a princip koncentrační, princip materiální a princip formální pravdy a konečně princip dispoziční a princip oficiality.[43]

Pro odvětvové principy civilního procesu je typické, že jsou významné a mají určovací povahu pouze pro určitý druh procesu a tvoří dvojice opačného významu.[44] Bývají nazývány taktéž principy vlastní nebo odvětvové zásady civilního řízení. Je pro ně charakteristické, že se: *„Převážně týkají podílu soudu a účastníků řízení na procesu, tedy jejich procesních rolí, iniciativy a aktivity.“*[45] Tyto principy mohou být modifikovány nebo částečně kombinovány, nesmí ale být zcela měněny.[46]

Dispoziční zásada znamená, že: *„Procesní iniciativa je dána do rukou účastníků řízení, nikoli soudu nebo jiných subjektů.“*[47] Zejména je pro ni typické, že iniciativu má právě ten z účastníků řízení, kdo uplatňuje nebo brání svůj právní zájem (nejčastěji tedy žalobce).[48] Tato iniciativa se projevuje

---

[38] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 63-84.
[39] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 61.
[40] Tamtéž.
[41] Tamtéž.
[42] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 63-75.
[43] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 75-84.
[44] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 75.
[45] Tamtéž.
[46] Tamtéž.
[47] Tamtéž.
[48] Tamtéž.

dvěma způsoby, a to dispozicí s řízením a dispozicí s předmětem řízení.[49] Účastník může disponovat řízením např. podáním žaloby, zpětvzetím žaloby, podání vzájemné žaloby atd.[50] S předmětem řízení může účastník disponovat tím, že ovlivní zahájení, průběh, rozsah nebo skončení řízení, např. uzavřením soudního smíru.[51] Dispoziční zásada je typická pro řízení sporná a mimo civilní soudnictví je dále typická hlavně pro soudnictví správní.[52] Skutečnost, že je řízení sporné ovládáno touto zásadou, můžeme vyvodit mj. z ustanovení § 3 OSŘ, podle kterého je: *„Občanské soudní řízení jednou ze záruk spravedlnosti a práva, slouží upevňování a rozvíjení zásad soukromého práva. Každý se může domáhat u soudu ochrany soukromého práva, které bylo ohroženo nebo porušeno."* Věta druhá tohoto ustanovení obsahuje nejenom právo na soudní ochranu, ale i formulaci samotné dispoziční zásady, podle které se: *„Soukromým právům poskytuje ochrana jen a pouze tehdy, jestliže se nositel práva obrátí na soud předepsaným způsobem, tj. jestliže se své ochrany domáhá."* [53]

Opakem dispoziční zásady je zásada oficiality, spočívající v tom, že: *„Procesní iniciativa je v rukou soudu, který sám rozhoduje o zahájení určitého řízení a zároveň vymezuje předmět tohoto řízení."*[54] Účastníci takového řízení tedy mají svoji možnost dispozice s řízením a s předmětem řízení značně omezenou.[55]Zásada oficiality je typická pro řízení nesporné.[56]

V civilním procesu tedy rozlišujeme principy fungování soudnictví a principy odvětvové. Dispoziční zásada je jednou ze zásad odvětvových a jejím opakem je zásada oficiality. Zásada dispoziční je typická pro sporní řízení a obsahuje možnost účastníka řízení disponovat s předmětem řízení, a i s řízením jako celkem. Výslovně není upravena v žádném zákoně, ale lze ji dovodit z ustanovení § 3 OSŘ. Naopak zásada oficiality je typická pro řízení nesporná a upravuje možnost soudu zahájit řízení z úřední povinnosti. V řízeních ovládaných touto zásadou nemají účastníci téměř žádný prostor disponovat s předmětem řízení.

[49] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 75.
[50] Tamtéž.
[51] Tamtéž.
[52] Tamtéž.
[53] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 7.
[54] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 76.
[55] Tamtéž.
[56] Tamtéž.

2. Rozsudek

Druhá kapitola se zaměřuje na problematiku rozsudku, zejména popisuje pojem rozsudku, jeho náležitosti a vlastnosti, opravu a doplnění rozsudku a konečně druhy rozsudků. Pro přehlednost je odpovídajícím způsobem rozčleněná do podkapitol. I když je napsaná převážně popisnou metodou, vysvětluje základní procesní instituty, bez jejichž rozebrání by nemohla být dále rozvinutá následující kapitola s názvem vztah předmětu řízení a rozsudku.

2.1. Pojem rozsudku

První podkapitola se zabývá samotným pojmem rozsudku, jedním z ústředních pojmů celé diplomové práce.

Rozsudek je jednou z forem rozhodnutí soudu (vedle usnesení a platebního rozkazu) a je upraven zejm. ve čtvrté hlavě OSŘ. Rozsudek, ani rozhodnutí samotné není v občanském soudním řádě definováno, pro jejich definici je proto nutné čerpat z nauky.

Profesorka Alena Winterová definuje ve své publikaci Civilní právo procesní soudní rozhodnutí jako: *„Výrok soudu, který má závazné právní důsledky, stanovené objektivním právem.“*[57] Doktorka Ilona Schelleová jej definuje takto: *„Rozhodnutí soudu je rozhodnutím imperativním (autoritativním) volním projevem.“*[58] Spojením těchto formulací dostaneme definici, která za soudní rozhodnutí považuje autoritativní výrok soudu, který má formu imperativního rozhodnutí se závažnými právními důsledky.

Rozsudek ale není synonymem pro soudní rozhodnutí, je pouze jedním z druhů soudního rozhodnutí, což znamená, že jeho definice bude v některých bodech odlišná. Pavel Vrcha ve své publikaci Odůvodnění civilního rozsudku definuje rozsudek jako: *„individuální právní akt aplikace práva (hmotného či procesního), který musí odpovídat náležitostem stanoveným zákonem“.*[59]

Soudní rozhodnutí lze obecně rozdělit na rozhodnutí meritorní (rozhodnutí ve věci samé) a rozhodnutí nemeritorní (procesní rozhodnutí).[60] Podle daného dělení lze rozhodnutí soudu považovat za úkon soudu: *„V němž se soud vyjadřuje autoritativně a závazně jak o procesních otázkách, které je třeba vyřešit v průběhu řízení, tak posléze ve věci samé“.*[61] Základní formou rozhodnutí v OSŘ je usnesení, přičemž platí, že: *„Touto formou soud vydává všechna svá rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak, tedy že má být použita jiná forma.“*[62] OSŘ dodává v ustanovení § 152 odst. 1, věta první: *„Rozsudkem rozhoduje soud o věci samé.“* Tato skutečnost ale platí pouze pro sporné řízení.

---

[57] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 256.
[58] Schelleová, I. *Český civilní proces*. Praha: Linde Praha, a.s., 1997, str. 383.
[59] Vrcha, P. *Odůvodnění civilního rozsudku.* LEGES 2010, str. 7.
[60] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1024.
[61] Tamtéž.
[62] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1025.

Sporné řízení může být ukončeno buď rozhodnutím meritorním, tedy rozhodnutím ve věci samé, anebo zastavením řízení procesním rozhodnutím (popř. navíc třeba schválením smíru apod.).[63] Pokud je řízení ukončeno meritorním rozhodnutím, tak má formu rozsudku a typicky povahu deklaratorní.[64] Deklaratorní povaha rozhodnutí spočívá v: *„Autoritativním zjištěním existence nebo neexistence pochybného hmotněprávního vztahu. Přitom zpravidla vyslovují i důsledek, který z tohoto zjištění plyne (např. deklarují vlastnictví určité osoby k nemovitosti).“*[65] Procesní rozhodnutí ve sporném řízení má obecně formu usnesení, jak stanovuje OSŘ.

Meritorní rozhodnutí v nesporném řízení má typicky konstitutivní povahu a většinou je pro něj typická forma usnesení.[66] Konstitutivní rozhodnutí je rozhodnutí, které: *„Zakládá, mění nebo ruší práva a povinnosti.“*[67] Výjimečně může soud v nesporném řízení rozhodnout ve věci samé rozsudkem, např. ve věcech péče o nezletilé.[68] Pro rozhodnutí ve věci samé ve formě usnesení platí ustanovení § 167 odst. 2 OSŘ: *„Není-li dále stanoveno jinak, užije se na usnesení přiměřeně ustanovení o rozsudku.“*

Dále je na rozdíl od soudního rozhodnutí specifikováno v ustanovení § 156 odst. 1, věty první OSŘ, že rozsudek je vždy vyhlašován veřejně. Vyhlašuje jej předseda senátu jménem republiky. Protože rozsudek vyhlašuje soud jako autoritativní orgán státu a na základě ustanovení § 156 odst. 3 je takto vyhlášeným rozsudkem vázán, lze rozsudek považovat za autoritativní závazné rozhodnutí soudu ve věci samé, splňující zákonem stanovené náležitosti.

Soud rozsudkem nerozhoduje pouze v civilním procesním řízení, ale také v řízení trestním a řízení správním, jak je upraveno zejm. v hlavě šesté, oddílu prvním zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád a v ustanovení § 49 odst. 10 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

Lze shrnout, že rozsudek je jednou z forem soudního rozhodnutí, a to konkrétně rozhodnutí ve věci samé, má dva základní znaky, a to autoritativnost a závaznost, splňuje náležitosti stanovené zákonem a předseda senátu jej vyhlašuje veřejně jménem republiky.

2.2. Náležitosti rozsudku

Druhá podkapitola vyjmenovává a blíže vysvětluje jednotlivé náležitosti rozsudku, ale zabývá se jimi pouze stručně, jelikož náležitosti rozsudku nejsou samostatným tématem diplomové práce. Jejich podrobné zpracování a připojení výjimek apod. by vedlo k odchýlení od jádra práce. Zpracovány jsou tedy pouze základní náležitosti, a to do hloubky odpovídající pochopení těchto institutů a jejich následného promítnutí v další kapitole.

---

[63] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 263.
[64] Tamtéž.
[65] Stavinohová, J.; Hlavsa, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*, 1. vydání. Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 2003, s. 397.
[66] Mgr. Marek Doleček. *Základy občanského soudního řízení.* [online]. 30.12.2019. [cit. 2.5.2021]. Dostupné z businessinfo.cz: https://www.businessinfo.cz/navody/zaklady-obcanskeho-soudniho-rizeni-ppbi/3/.
[67] Tamtéž.
[68] Tamtéž.

Podle formulace ustanovení § 157 odst. 1 OSŘ lze rozsudek rozdělit do čtyř po sobě jdoucích částí: záhlaví, výroku, odůvodnění a poučení. Na konci každého rozsudku následuje navíc den a místo vyhlášení rozsudku a podpis předsedy senátu, který daný rozsudek vyhlásil, jak dodává ustanovení § 158 OSŘ.

Záhlaví rozsudku musí obsahovat nejenom formulaci *„jménem republiky“,* a označení soudního rozhodnutí jako rozsudek, ale musí též obsahovat výčet subjektů daného řízení a označení projednávané věci.[69] Musí v něm být tedy uveden soud, u kterého probíhalo řízení, dále musí být identifikováni soudce a přísedící, kteří ve věci rozhodovali, účastníci řízení, který se na řízení podíleli, a jejich zástupci, popř. další subjekty (jako Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových apod.).[70]

Podle druhu řízení se liší označení účastníků. Ve sporném řízení se na základě ustanovení § 90 OSŘ účastníci řízení nazývají žalobce a žalovaný. Tyto termíny jsou dále převzaty a používány jak ve výroku, tak v odůvodnění daného rozsudku. V řízení nesporném jsou naopak za účastníci považovány navrhovatel a *„ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno“* nebo *„ten, kterého zákon za účastníka označuje“*, jak je stanoveno v ustanovení § 6 ZŘS.

Subjekty jsou v rozsudku dle požadavku zákona identifikováni různě. Soud bývá v praxi označován názvem a městem, ve kterém má sídlo. Soudce a přísedící jsou identifikování akademickým titulem, jménem a příjmením, jak je stanoveno v ustanovení § 157 odst. 1 OSŘ. U označení účastníků řízení zákon uvádí pouze požadavek na přesné označení. V praxi jsou v rozsudcích FO označovány jménem, příjmením a datem narození a PO názvem, sídlem a identifikačním číslem. Případní zástupci účastníků řízení jsou identifikováni akademickým titulem, jménem, příjmením, údajem, že se jedná o advokáta, a specifikováním jeho sídla.

Potřeba přesného označení účastníků řízení je dána tím, že pokud by nebylo možné rozpoznat, kdo je účastníkem daného řízení, tedy rozpoznat, kdo je daným rozsudkem vázán, byl by rozsudek nepřezkoumatelný.[71] Označením projednávané věci, jako jednou součástí záhlaví se typicky rozumí: *„krátký a stručný údaj o předmětu řízení.“*[72]

Druhou částí rozsudku je jeho výrok. Podle ustanovení § 155 odst. 1, věty první, uvede soud ve výroku rozsudku: *„obsah rozhodnutí ve věci samé*“. Výrok je formulován stručně, jasně a srozumitelně. Pokud rozsudek obsahuje více výroků, jsou v praxi označeny římskými číslicemi. Kdyby z výroku nebylo patrné, jak soud rozhodl, byl by daný rozsudek nepřezkoumatelný. To platí, i kdyby byl daný výrok: *„vnitřně rozporný, nesrozumitelný či neurčitý, případně pokud by z něj nebylo možno*

[69] IŠTVÁNEK, František. In DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 703.
[70] Tamtéž.
[71] Vrcha, P. *Odůvodnění civilního rozsudku*. LEGES 2010, str. 19.
[72] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1079.

zjistit, co tvoří jeho rozsudečnou část a co je již odůvodněním rozsudečného výroku".[73] Výrok rozsudku dále obsahuje rozhodnutí o povinnosti k náhradě nákladů řízení, včetně určení jejich samotné výše, jak je uvedeno v ustanovení § 155 odst. 1, větě druhé.

Třetí část rozsudku je jeho odůvodnění, které je ze všech částí tou nejdelší a obsahuje vysvětlení kroků, které soudce a přísedící vedlo k rozhodnutí se daným způsobem a formulování odpovídajícího výroku. Odůvodnění obsahuje posouzení věci jak ze stránky skutkové, tak ze stránky právní. Náležitosti odůvodnění jsou specifikovány v ustanovení § 157 odst. 2 OSŘ, na jehož základě soud musí uvést: *„čeho se žalobce (navrhovatel) domáhal a z jakých důvodů a jak se ve věci vyjádřil žalovaný (jiný účastník řízení), stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce".*

Odůvodnění by dále mělo být přesvědčivé a mělo by se svým obsahem shodovat s vyhlášeným výrokem. Následně má odůvodnění význam i pro případné podání odvolání či samotné odvolací řízení jako takové. Co se týká délky odůvodnění, platí že: *„Odůvodnění má obsahovat dostatek důvodů a současně jejich uvedení má být srozumitelné."*[74]

OSŘ upravuje navíc tzv. zkrácené odůvodnění, které je upraveno v ustanovení § 157 odst. 3. Používá se zejm. při vydání rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání. Zkrácené odůvodnění se v daných případech může užít, protože proti takovému rozsudku není ze zákona přípustné odvolání nebo se účastníci řízení odvolání vzdali.[75] Od běžného odvolání se liší tím, že jeho obsahem je pouze uvedení předmětu řízení a stručné vyložení důvodů, proč se soud rozhodl vydat jeden z daných rozsudků.

Konečně poslední částí rozsudku je poučení, které je v praxi takto (stejně jako odůvodnění) v rozsudku přímo označeno. Obsahem poučení je stanovení, zda je nebo není proti danému rozsudku přípustné odvolání, přičemž pokud možné je, jsou stanoveny i další podrobnosti, jako lhůta na jeho podání a příslušný orgán.[76] Pokud je podle rozsudku možné vést výkon rozhodnutí (soudní exekucí), musí být součástí poučení i upozornění o této možnosti.[77] Po poučení následuje pouze závěrečná část rozsudku, jejíž součástí jsou místo a datum vyhlášení rozsudku, podpis předsedy senátu (popř. samosoudce) a kulaté razítko soudu.

Každý rozsudek tedy musí obsahovat všechny zákonem stanovené náležitosti, jimiž jsou záhlaví, výrok, odůvodnění a poučení, následované datem a podpisem. Jednotlivé části musí být řádně označeny, účastníci řízení a věc musí být jednoznačně identifikováni. Formulace jednotlivých částí by měla být stručná, jasná a výstižná.

---

[73] Vrcha, P. *Odůvodnění civilního rozsudku*, LEGES, 2010, str. 25.
[74] Vrcha, P.: *Odůvodnění civilního rozsudku*, LEGES, 2010, str. 36.
[75] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1081.
[76] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1082.
[77] Tamtéž.

2.3. Vlastnosti rozsudku

Každé soudní rozhodnutí, tedy i rozsudek, má dvě základní vlastnosti, a to právní moc a vykonatelnost.[78] Právní moc je uvedená v ustanovení § 159 OSŘ takto: *„Doručený rozsudek, který již nelze napadnout odvoláním, je v právní moci.“* Právní moc v sobě zahrnuje dvě stránky, stránku formální a materiální. Formální právní moc: *„vyjadřuje stav skončení řízení pro účastníky řízení způsobem, stanoveným v § 159“*, tzn. že pravomocný je ten rozsudek, který byl doručen a který nelze napadnout řádným opravným prostředkem odvoláním.[79] Za materiální právní moc považujeme: „*Závaznost výroku rozsudku a jeho nezměnitelnost, která se projevuje jako překážka vůči soudu, účastníkům řízení a případně i dalším osobám bránící novému projednání věci (překážka věci pravomocně rozhodnuté).“*[80] Pravomocný rozsudek je z dané stránky tedy rozsudek závazný, přičemž je ale závazný pouze inter partes, tzn. mezi účastníky řízení (není-li zákonem stanoveno jinak), jak specifikuje ustanovení § 159a OSŘ.

Aby mohl rozsudek nabýt právní moci, musí být řádně doručen všem účastníkům řízení, popř. dalším subjektům, a zároveň nesmí existovat možnost podání řádného opravného prostředku.[81] Pokud není proti rozsudku možné podat odvolání, nabývá právní moci dnem doručení poslednímu účastníkovi.[82] Pokud podání odvolání možné je, nabývá právní moci: *„dnem následujícím po uplynutí odvolací lhůty, kde odvolání nebylo podáno či nebylo podáno řádně či včas; dnem doručení rozsudku odvolacího soudu, kde odvolání bylo podáno“.*[83]

Druhou vlastností rozsudku je jeho vykonatelnost. Podle ustanovení § 161 odst. 1 OSŘ je rozsudek vykonatelný: *„jakmile uplyne lhůta k plnění“*, která je podle zákona běžně stanovována na tři dny od právní moci rozsudku (popř. u vyklizení bytu na patnáct dní od právní moci rozsudku). Soud ale lhůtu může v určitých případech stanovit delší. K tomu, aby začala běžet lhůta k plnění, musí být v rozsudku uložena povinnost k plnění. Tak tomu ale není v každém rozsudku. Pokud součástí rozsudku není uložení povinnost k plnění, je na základě ustanovení § 161 odst. 2 OSŘ: *„rozsudek vykonatelný, jakmile nabyl právní moci“.*

---

[78] EPRAVO.CZ. *Právní moc a vykonatelnost* [online]. 20.4.2001. [cit. 1.3.2021]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/prakticke-rady/otazky-a-odpovedi/pravni-moc-a-vykonatelnost-5945.html
[79] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1092.
[80] Tamtéž.
[81] EPRAVO.CZ. *Právní moc a vykonatelnost* [online]. 20.4.2001. [cit. 1.3.2021]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/prakticke-rady/otazky-a-odpovedi/pravni-moc-a-vykonatelnost-5945.html
[82] Tamtéž.
[83] Tamtéž.

Výjimkou z daných pravidel vykonatelnosti rozsudku jsou předběžně vykonatelné rozsudky.[84] Ustanovení § 162 odst. 1 OSŘ definuje předběžně vykonatelné rozsudky jako *„rozsudky odsuzující k plnění výživného nebo pracovní odměny za poslední 3 měsíce před vyhlášením rozsudku“.*

Rozsudek má tedy dvě základní vlastnosti, jimiž jsou právní moc a vykonatelnost, a každý rozsudek je nabývá podle zákonem stanovených pravidel.

2.4. Oprava rozsudku

Nejčastějším případem oprav rozsudku jsou chyby v psaní a v počtech. Pod tímto pojmem si můžeme představit: *„Zjevné nesprávnosti, k nimž došlo při vyhlášení (vydání) nebo ve vyhotovení rozsudku, jako jsou písařské chyby, omyly v součtech, chyby způsobené selháním techniky, která byla použita, a jiné podobné nesprávnosti, které jsou zcela zřejmé a snadno rozpoznatelné.“*[85] Způsob opravy těchto chyb je upravený v OSŘ, konkrétně v ustanovení § 164, podle kterého opraví předseda senátu (popř. samosoudce) chyby v psaní a v počtech v rozsudku kdykoliv, a to i bez návrhu. Stejným způsobem může opravit i chyby spočívající v zjevné nesprávnosti. Je ale nepřípustné, aby soud tímto postupem měnil znění bezchybného rozsudku.[86] Pro opravu chyb v psaní a v počtech v usnesení se přiměřeně užijí ustanovení o rozsudku, v souladu s ustanovením § 167 odst. 2 OSŘ.

Při provádění opravy soudem musí být splněny podmínky opravy. Oprava se může týkat jakékoliv části rozsudku, tzn. záhlaví, výroku, odůvodnění, poučení, ale i podpisu a datace.[87] K provedení opravy není soud limitován žádnou lhůtou, stejně tak není tato povinnost limitována dosažením právní moci rozsudku, jelikož může soud provádět opravu i poté.[88] Opravu může soud provést z úřední povinnosti, na návrh účastníka nebo na podnět odvolacího orgánu.[89]

Pokud je chyba obsažená ve výroku rozsudku, provede soud opravu usnesením, jak je stanoveno v ustanovení § 164 OSŘ. Opravné usnesení se vydává i v případě: *„Provádí-li se oprava záhlaví rozsudku v označení účastníků.“*[90] Tato skutečnost se týká např. situace, kdy byl některý z účastníků nebo všichni účastníci označení ve výroku obecně (žalobce a žalovaný apod.) a je tedy patrné propojení takové opravy se samotným výrokem rozsudku.[91] Podobně se k tomu vyjádřil Vrchní soud v usnesení sp. zn. 4 Cdo 4/94, podle kterého platí: *„Je-li účastníku řízení nesprávně označenému v úvodní části rozsudku (např. v důsledku chyby v psaní) uložena ve výroku povinnost plnit, přičemž tento účastník je ve výroku uveden pouze procesním postavením ve sporu, musí výrok, má-li být určitý*

---

[84] EPRAVO.CZ. *Právní moc a vykonatelnost* [online]. 20.4.2001. [cit. 1.3.2021]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/prakticke-rady/otazky-a-odpovedi/pravni-moc-a-vykonatelnost-5945.html
[85] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1118.
[86] Tamtéž.
[87] Tamtéž.
[88] Tamtéž.
[89] Tamtéž.
[90] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1119.
[91] Tamtéž.

a vykonatelný (§ 155 a § 161 o. s. ř.), nejen přesně a určitě vymezovat předmět plnění, ale zároveň musí i přesně a nezaměnitelně identifikovat účastníky řízení. V takovém případě se oprava označení účastníka v úvodní části rozsudku týká i výroku rozsudku a musí být proto provedena podle ustanovení § 164, věta druhá, o. s. ř., tedy vydáním opravného usnesení.“[92]

Z opravného usnesení musí být zřejmé: *„Co (jaká chyba v psaní, v počtech nebo jiná zřejmá nesprávnost) se v záhlaví nebo výroku rozsudku opravuje“.*[93] Tento požadavek byl i více specifikovaný judikaturou, konkrétně v usnesení NS sp. zn. 29 Odo 700/2001 je specifikováno: *„Týká-li se oprava výroku rozhodnutí, má být opravným usnesením ve smyslu § 164, věty druhé, o. s. ř. zhojena pouze ta část výroku opravovaného rozhodnutí, která je postižena chybou v psaní, v počtech nebo jinou zřejmou nesprávností. V případech chyb v psaní by z výroku opravného usnesení mělo být zřejmé, která ze zkomolených, zaměněných nebo vynechaných částí textu se jím opravuje.“* [94] V poučení opravného usnesení musí být nejenom uvedeno jaké opravné prostředky mohou být proti danému usnesení podány a v jaké lhůtě, ale musí být zároveň i stanoveno, jaké opravné prostředky a v jaké lhůtě lze podat proti opravovanému rozhodnutí.[95]

Opravné usnesení soud doručuje účastníkům řízení.[96] Pokud se oprava týká výroku rozhodnutí nebo označení účastníků v záhlaví rozhodnutí, doručuje soud opravné usnesení účastníkům do vlastních rukou.[97] Na základě ustanovení § 202 odst. 1 písm. k) OSŘ je možné podat proti opravnému usnesení odvolání pouze tehdy: *„Týká-li se provedená nebo navrhovaná oprava výroku rozsudku.“*[98] Judikatura v usnesení NS sp. zn. 26 Cdo 503/2001 dodává: *„Proti opravnému usnesení, jímž se ve smyslu § 164 o. s. ř. opravuje výrok rozhodnutí, je odvolání přípustné, i když zákon proti opravovanému rozhodnutí odvolání nepřipouští.“*[99] Dovolání proti rozhodnutí o takto podaném odvolání není přípustné.[100] Tato skutečnost je potvrzena i judikaturou, konkrétně usnesením NS sp. zn. 21 Cdo 2294/2004, podle kterého: *„Proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o opravě rozsudku soudu prvního stupně postupem podle ustanovení § 164 o. s. ř., není dovolání přípustné.“*[101]

Pokud se chyba vyskytuje jinde než ve výroku rozsudku nebo v záhlaví rozsudku dotýkajícího se výroku, tedy např. v záhlaví rozsudku nedotýkajícího se výroku, v odůvodnění, poučení, datu nebo podpisu rozsudku, tak se taková chyba opravuje odlišným postupem. Soud provede opravu tak: *„Že*

---

[92] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 1. 1994, sp. zn. 4 Cdo 4/94.
[93] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1119.
[94] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 700/2001.
[95] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1120.
[96] Tamtéž.
[97] Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. 11. 1981, sp. zn. 3 Cz 72/81.
[98] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1120.
[99] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. 26 Cdo 503/2001.
[100] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1120.
[101] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2294/2004.

chybu odstraní v originálu rozsudku založeném ve spise a ve stejnopisech rozsudku.“[102] Pokud by nebylo možné provést opravu ve všech stejnopisech rozhodnutí, provede soud opravu vydáním opravného usnesení.[103] V případech, kdy je rozsudek vydán v elektronické formě, danou chybu nelze opravit ve „stejnopisech“, ale oprava se provádí také vydáním opravného usnesení.[104]

Oprava rozsudku, spočívající v opravě chyb v psaní a v počtech se tedy může týkat jakékoliv části daného rozsudku, přičemž, pokud se chyba vyskytuje ve výroku nebo v části záhlaví, které se dotýká výroku, tak je o opravě vydáno opravné usnesení. Opravu provádí předseda senátu nebo samosoudce, a to buď z úřední povinnost nebo na návrh. Odvolání proti takovému usnesení možné je, dovolání už ale nikoliv.

2.5. Doplnění rozsudku

Pátá podkapitola rozebírá procesní institut doplnění rozhodnutí, zaměřuje se více podrobně na doplnění rozsudku, ale částečně přibližuje i doplnění usnesení a platebního rozkazu.

Doplnění rozsudku je v OSŘ upraveno v ustanovení § 166 a dochází k němu v případě, že soud při vydání konečného rozsudku ve věci buď v rozporu s ustanovením § 152 odst. 2 věty první OSŘ nevyčerpal celý daný předmět řízení, nebo v rozporu s ustanovením § 155 odst. 1 věty druhé OSŘ nerozhodl o náhradě nákladů řízení, anebo se konečně v rozporu s ustanovením § 162 odst. 2 OSŘ soud nezabýval návrhem na vyslovení předběžné vykonatelnosti.[105] Možností doplnění rozsudku při absenci vypořádání se s náklady řízení se zabýval i Nejvyšší soud, konkrétně v rozsudku sp. zn. 6 Cz 60/68, takto: *„Je-li rozhodnutí o nákladech řízení odvislé od výsledku řízení ve věci samé, musí být obsaženo v rozsudku, jímž se řízení ve věci končí; později může být rozhodnuto o nákladech řízení jen za podmínek § 166 o. s. ř.“*[106]

Doplnění rozsudku může proběhnout na návrh některého z účastníků řízení nebo z úřední povinnosti bez návrhu, jak stanovuje OSŘ. Pokud k doplnění dochází na návrh účastníka řízení, nemá tento návrh povahu odvolání proti danému rozsudku, ale typicky se podává ve formě návrhu na doplnění rozsudku.[107] Zároveň musí být splněna lhůta pro podání daného návrhu, která je podle OSŘ stanovena na patnácti dnů od doručení rozsudku. Pokud k doplnění dochází bez návrhu, musí se jednat o rozsudek, který nenabyl právní moci.

---

[102] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1120.
[103] Tamtéž.
[104] Tamtéž.
[105] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1125.
[106] Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30. 9. 1968, sp. zn. 6 Cz 60/68.
[107] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1125.

Pokud bylo řízení skončeno usnesením ve věci samé a nikoliv rozsudkem, postupuje se taktéž podle ustanovení § 166 OSŘ.[108] K doplnění platebního rozkazu dochází pouze tehdy, neobsahuje-li rozhodnutí o náhradě nákladů řízení.[109]

K doplnění rozsudku soudu prvního stupně může ještě navíc dojít z podnětu odvolacího soudu následujícím postupem: *„Zjistí-li odvolací soud při projednávání odvolání, že soud prvního stupně nerozhodl o některé části předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o návrhu na předběžnou vykonatelnost, může mu ještě před rozhodnutím o odvolání nařídit, aby svůj rozsudek doplnil.“* [110]

Pokud soud provede doplnění rozsudku, odvíjí se forma daného rozhodnutí od toho, jaká skutečnost byla v původním rozsudku opominuta. Pokud byla opominuta část předmětu řízení, provede soud doplnění rozsudkem, pokud chyběla jiná ze stanovených skutečností, provede soud doplnění usnesením, jak je stanoveno v ustanovení § 166 odst. 2 OSŘ. Přičemž pro doplnění ve formě rozsudku platí obdobně ustanovení o rozsudku. Pokud soud doplňuje usnesení, činí tak také ve formě usnesení.[111]

Doplňující rozsudek je možný vydat pouze po jednání, ledaže: *„By bylo v souladu se zákonem možné rozhodnout ve věci doplňovaným rozsudkem bez nařízení jednání, např. u soudu prvního stupně podle § 115a nebo u odvolacího soudu podle § 214 odst. 2, 3.“*[112] Pokud by soud vydal doplňující rozsudek bez nařízení jednání, jednalo by se o zmatečnost ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 OSŘ. Povinnost nařídit jednání pro vydání doplňujícího rozsudku je zmíněna i v judikatuře, konkrétně v rozsudku NS, sp. zn. 21 Cdo 700/2001, a to následovně: *„Rozhodl-li odvolací soud rozsudkem o doplnění svého rozsudku o část předmětu řízení bez nařízení jednání, odňal tím účastníku řízení možnost jednat před soudem ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001 [red.: nyní ve smyslu § 229 odst. 3].“*[113]

Doplňující rozsudek musí splňovat stejné náležitosti jako rozsudek původní. O doplnění soud rozhoduje ve stejném složení jako u při původním jednání.[114] Pokud dochází k doplnění rozhodnutí ve formě usnesení, jednání není potřeba nařizovat.[115] Nehledě na to, zda soud vydá doplňující rozhodnutí ve formě usnesení nebo rozsudku, musí toto rozhodnutí obsahovat výrok o náhradě nákladů, které vznikly v souvislosti s vydáním daného nového rozhodnutí.[116] Bylo-li vydáno doplňující rozhodnutí, právní moc původního rozsudku není dotčena a stejně tak není možné odložit jeho vykonatelnost, jak je stanoveno v ustanovení § 166 odst. 3 OSŘ.

---

[108] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1126.
[109] Tamtéž.
[110] Tamtéž.
[111] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1127.
[112] Tamtéž.
[113] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.3.2002, sp. zn. 21 Cdo 700/2001.
[114] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1127.
[115] Tamtéž.
[116] Tamtéž.

Pokud byl návrh na doplnění rozsudku podán účastníkem řízení opožděně nebo pokud byl daný návrh na doplnění nedůvodný, rozhodne soud o takovém návrhu usnesením a zamítne ho.[117] Proti danému usnesení je možné se odvolat, ale dovolání již přípustné není.[118]

Doplnění rozsudku je tedy možné provést na návrh účastníka řízení nebo i bez návrhu, pokud soud nerozhodl buď o celém předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o předběžné vykonatelnosti. Doplnění se provádí buď rozsudkem (pokud se doplňuje část předmětu řízení) nebo usnesením, přičemž právní moc a vykonatelnost původního rozhodnutí není takovým jednáním dotčena.

2.6. Druhy rozsudku

Rozsudek je možné dělit z několika různých hledisek. Každý rozsudek je předně buď konstitutivní nebo deklaratorní povahy. Konstitutivní rozsudek: *„Je z hlediska hmotného práva právní skutečnost, s níž je spojen vznik, změna nebi zánik hmotněprávního vztahu.“*[119] Zatímco rozsudek deklaratorní není možné považovat za takovou právní skutečnost.

Podle předmětu řízení rozeznáváme rozsudek určovací, rozsudek na plnění a rozsudek o osobním stavu.[120] Rozsudek ve věcech osobního stavu je typický pro řízení nesporné, např. se může jednat o rozhodnutí o rozvodu manželství, rozhodnutí o povolení uzavřít manželství, rozhodnutí o osvojení apod.[121] Pro rozsudek na splnění je typické uložení povinnosti soudem jednomu z účastníků řízení, a to ve stanovené lhůtě.[122] Rozsudek určovací nejčastěji stanovuje existenci nebo neexistenci právního vztahu nebo práva účastníka řízení.[123]

Podle subjektu, který rozsudek vydal, rozlišujeme rozsudky senátní a rozsudky samosoudcovské, což odráží obsazení soudu, jak je upraveno v ustanovení § 36 OSŘ.[124] Podle ustanovení § 36a OSŘ rozhoduje senát v řízení před okresními soudy: *„a) ve věcech pracovních, b) v dalších věcech, o nichž to stanoví zákon.“* V ostatních věcech pak rozhoduje samosoudce. Dále je stanoveno, že v řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně jedná senát jen, pokud to stanoví zákon, a jinak rozhoduje samosoudce. Pokud se jedná o odvolací řízení před krajským soudem, rozhoduje senát, jak je stanoveno v ustanovení § 36a odst. 3 OSŘ. Podle ustanovení § 36b OSŘ pak vrchní soudy jednají v senátech a podle ustanovení § 36c OSŘ jedná Nejvyšší soud taky v senátech.

Rozsudky také můžeme rozdělit na rozsudek konečný, rozsudek částečný a rozsudek mezitímní s ohledem na úplnost vyřešení dané situace.[125] Tyto druhy rozsudku jsou upraveny v ustanovení § 152

---

[117] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1128.
[118] Tamtéž.
[119] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 265.
[120] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 264.
[121] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 524.
[122] Tamtéž.
[123] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 525.
[124] Schelleová, I. a kol. *Civilní proces*, *EUROLEX BOHEMIA* Praha, 2006, str. 536.
[125] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 264.

OSŘ. O částečný rozsudek se jedná, pokud soud rozhodne pouze o části předmětu řízení, s tím, že je splněný požadavek účelnosti takového rozhodnutí.[126] Mezitímní rozsudek je rozsudek rozhodující pouze o základu projednávané věci, přičemž základem věci se rozumí: *„Posouzení všech otázek, které vyplývají z uplatněného nároku, s výjimkou okolností, které se týkají jen výše nároku (plnění).“*[127] Konečný rozsudek je pak rozsudek, který rozhoduje o celém předmětu řízení a výši nároků.[128]

Rozsudek je tedy možné rozdělit dle rozličných kritérií na odlišné samostatné kategorie. Rozeznáváme rozsudky konstitutivní a deklaratorní, dále rozsudky na plnění, určovací a osobního stavu, rozsudky senátní a samosoudcovské a v neposlední řadě rozsudky částečné, mezitímní a konečné.

[126] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1030.
[127] Tamtéž.
[128] Tamtéž.

3. Vzájemný vztah rozsudku a předmětu řízení ve sporném řízení

Třetí kapitola diplomové práce se zaměřuje na samotný vztah rozsudku a předmětu řízení ve sporném řízení, jako základním typickém civilním soudním řízení. Nejprve stručně pojednává o pojmu sporného řízení, poté vysvětluje pojem předmětu řízení a rozhodování v rovině sporného řízení. Následně se blíže a podrobně zabývá jednotlivými dispozičními úkony účastníků řízení, konkrétně změnou žaloby, zpětvzetím žaloby, vzájemnou žalobou a námitkou započtení, uznáním nároku a sjednáním soudního smíru. V neposlední řadě vysvětluje i spojení věci.

3.1. Sporné řízení

Řízení sporné je považováno za základní druh civilního řízení soudního. Jak už samotný název napovídá, tak jsou v něm rozhodovány zejm. spory mezi subjekty právních vztahů, kteří v řízení vystupují jako procesní strany a vzájemně si odporují.[129] Jsou označovány za účastníky řízení, konkrétně za žalobce a žalovaného a zpravidla mají protichůdný zájem na vyřešení věci soudem.[130]

Průběh samotného sporného řízení je typicky ovládán několika zásadami, konkrétně sem patří: *„Zásada dispoziční, zásada projednací, zásada kontradiktornosti, zásada arbitrárního pořádku, zásada rovnosti účastníků, zásada ústnosti, zásada veřejnosti, zásada volného hodnocení důkazů.“*[131] Pro vztah předmětu řízení a rozsudku je nejdůležitější zásada dispoziční, protože umožňuje účastníkům sporného řízení nakládat jak s řízením samotným, tak s předmětem řízení.

Sporné řízení je zpravidla zahájeno na návrh, jak je upraveno v ustanovení § 79 odst. 1 OSŘ. Navrhovatel, který se *„Domáhá poskytnutí soudní ochrany svému subjektivnímu právu nebo zákonem chráněnému zájmu.“*, má v řízení postavení žalobce.[132] Postavení žalovaného má potom: *„Subjekt, který podle žalobcova tvrzení jeho právo ohrožuje nebo porušuje.“* [133]

Sporné řízení se, jak je zmíněno výše, zahajuje na návrh, který nazýváme žalobou. Podle ustanovení § 82 OSŘ platí, že: *„Řízení je zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na jeho zahájení.“* Žaloba může být doručena poskytovatelem poštovních služeb, faxem nebo jako elektronické podání. [134] Pokud byla žaloba doručena jako elektronické podání, je za okamžik zahájení řízení považován: *„Okamžik, kdy byla žaloba dostupná informačnímu systému určenému k příjmu takového podání.“* [135] Řízení je takto zahájeno i pokud žaloba obsahuje vady nebo nedostatky.[136]

---

[129] Hendrych, D. a kol. *Právnický slovník,* 3.podstatně rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 962.
[130] Tamtéž.
[131] Tamtéž.
[132] Tamtéž.
[133] Tamtéž.
[134] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 332.
[135] Tamtéž.
[136] Tamtéž.

Zahájení řízení s sebou přináší několik účinků, které můžeme rozdělit na účinky hmotněprávní a účinky procesněprávní. Mezi účinky hmotněprávní řadíme zastavení běhu lhůt (promlčecí lhůty a prekluzivní lhůty) po dobu trvání řízení.[137] Mezi účinky procesněprávní patří zejm. vznik procesněprávního vztahu mezi soudem a žalobcem, vznik překážky litispendence podle ustanovení § 83 OSŘ, perpetuatio fori podle ustanovení § 11 odst. 1 OSŘ, vyčerpání práva žalobce zvolit si soud k projednání věci podle ustanovení § 11 odst. 2 OSŘ a ustanovení § 87 OSŘ a v neposlední řadě vznik povinnosti soudu provést řízení podle ustanovení § 100 odst. 1 OSŘ.[138]

Po zahájení řízení je věc přidělena určitému soudci nebo popř. senátu podle rozvrhu práce a soud dále postupuje *„Z úřední povinnosti bez dalších návrhů tak, aby věc byla co nejrychleji projednána a rozhodnut,a a aby spor byl pokud možno vyřešen smírně.“*[139]

Řízení sporné je tedy jedním ze základních druhů civilních řízení. Účastníci sporného řízení jsou žalobce a žalovaný, kteří mají možnost disponovat s daným řízením, jelikož je ovládáno mj. dispoziční zásadou. Sporné řízení se zpravidla zahajuje na návrh a za okamžik zahájení řízení s považuje den, kdy došla žaloba soudu. Soud se z úřední povinnosti musí každou doručenou žalobou zabývat. Se zahájením řízení jsou spojené hmotněprávní a procesněprávní účinky.

3.2. Předmět řízení ve sporném řízení

Předmět řízení je nárok, který v dané věci uplatňuje žalobce a je uvedený přímo v samotné žalobě, konkrétně jako žalobní petit.[140] Obecně ve sporném řízení platí, že soud je žalobním petitem vázán.[141] Z vázanosti soudu žalobou plyne, že soud žalobu nesmí překročit tím, že by přisoudil více než je požadováno v petitu.[142] Navíc podle ustanovení § 153 odst. 2 OSŘ nesmí soud ani přiznat něco jiného, než požadoval žalobce.[143] Nesmí tedy např. uložit žalovanému povinnost, která není uvedená v žalobě.[144] Za překročení žaloby se ale nepovažuje, pokud soud: *„Skutek, který byl předmětem řízení, posoudí po právní stránce jinak, než to učinil žalobce, a (...) na základě takového právního posouzení věci přizná žalobci požadované plnění (žalobce např. požadované plnění považoval po právní stránce za plnění ze smlouvy, ve skutečnosti však vyplývá z bezdůvodného obohacení).“* [145]

Toto pravidlo je potvrzeno i judikaturou, např. Ústavní soud se usnesl na tom, že: *„Občanské soudní řízení je ovládáno zásadou dispoziční. Platí tedy, že soud je vázán žalobou. Proto soud nemůže*

[137] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 332.
[138] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 333.
[139] Tamtéž.
[140] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 340.
[141] Tamtéž.
[142] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1034.
[143] Tamtéž.
[144] Tamtéž.
[145] Tamtéž.

žalobci přiznat více než požadoval v žalobním petitu a žalovanému nemůže uložit jinou než žalobcem navrhovanou povinnost. Opačný postup by byl v rozporu s ústavními principy činnosti soudu.“[146]

Předmět řízení se v průběhu vedení samotného řízení o dané žalobě může rozšířit, změnit nebo zúžit.[147] Tato možnost existuje hlavně díky tomu, že řízení sporné je ovládané dispoziční zásadou a účastníci řízení mohou různými procesními prostředky s předmětem řízení disponovat.[148] Využívají k tomu různé dispoziční úkony, které jsou upraveny zákonem a dále rozebrány v následující podkapitole. Pokud v průběhu řízení dojde k rozšíření, změně nebo zúžení předmětu řízení, platí, že soud potom bude rozhodovat o nároku v posledním upraveném znění.[149]

Předmět řízení ve sporném řízení je nárok, který uplatňuje žalobce svou žalobou. Obecně platí, že soud je daným předmětem řízení vázán a nesmí jej překročit tím, že by přisoudil něco jiného nebo něco více. V průběhu řízení mohou účastníci řízení disponovat s předmětem řízení, k čemuž využívají jednotlivé dispoziční úkony a rozšiřují, mění nebo zužují tím daný předmět řízení. Platí, že soud vždy rozhoduje o posledním znění nároku.

3.3. Rozhodnutí ve sporném řízení

V civilním soudním řízení obecně podle OSŘ platí, že soud rozhoduje formou usnesení, rozsudku nebo platebního rozkazu. Soud rozhoduje ve formě usnesení, pokud není zákonem stanoveno jinak. Pro rozhodování soudu ve věci samé je ale zákonem předepsána jiná forma rozhodnutí.[150] Podle ustanovení § 152 odst. 1 OSŘ platí, že soud ve věci samé rozhoduje rozsudkem. Zákon dále stanovuje možnost výjimky pro případy, kdy se může o věci samé rozhodnout usnesením (jedná se ale hlavně o řízení nesporná, která nejsou předmětem této kapitoly diplomové práce). O opatřeních, která soud učinil v průběhu řízení, rozhoduje usnesením.[151]

Když soud rozhoduje o věci samé rozsudkem, tak musí rozhodnout o celém předmětu řízení podle žalobního petitu.[152] Pokud žalobce v žalobě formuloval eventuální petit, platí, že soud rozhoduje o eventuálním petitu pouze pokud nevyhověl primárnímu petitu.[153] Pokud primárním petitu vyhověl, tak o eventuálním petitu rozhodnout nemusí.[154] Když bylo eventuálních petitů v žalobě několik, tak se jimi soud zabývá dle pořadí určeného žalobcem a stále platí, že se soud dalším eventuálním petitem zabývá pouze tehdy, pokud nevyhověl primárnímu petitu i předcházejícímu eventuálnímu petitu.[155]

---

[146] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6.6.1996, sp. zn. IV.ÚS 286/95.
[147] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 340.
[148] Tamtéž.
[149] Tamtéž.
[150] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1025.
[151] Tamtéž.
[152] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1029.
[153] Tamtéž.
[154] Tamtéž.
[155] Tamtéž.

Jinak soud o dalším eventuálním petitu také nemusí rozhodnout.[156] U žaloby s alternativním petitem platí, že soud musí rozhodnout o všech alternativních plněních.[157] Pokud si během řízení žalovaný zvolí jednu z možností plnění nároku, soud mu uloží plnění dané zvolené povinnosti.[158] Soud je tedy vázán celým předmětem žaloby. V případě žaloby formulované jako alternativa facultas soud o alternativní možnosti rozhodne v případě, že shledá primární petit důvodný.[159]

Pokud soud nerozhodl o celé předmětu řízení, postupuje se podle ustanovení § 166 OSŘ.[160] Podle daného ustanovení platí: *„Nerozhodl-li soud v rozsudku o některé části předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o předběžné vykonatelnosti, může účastník do patnácti dnů od doručení rozsudku navrhnout jeho doplnění. Soud může rozsudek, který nenabyl právní moci, doplnit i bez návrhu.“*[161] Pokud se nesplnění povinnosti rozhodnutí o celém předmětu řízení týká věci, ve které bylo rozhodnuto rozsudkem, učiní soud doplnění také rozhodnutím ve formě rozsudku.[162] Pro doplňující rozsudek platí obdobně ustanovení o rozsudku podle ustanovení § 166 odst. 2 OSŘ. Pokud soud nerozhodl o náhradě nákladů řízení nebo o vyslovení předběžné vykonatelnosti, učiní tak ve formě usnesení.[163] A pokud soud nevyhoví účastníkovi řízení, který žádal o doplnění rozsudku, učiní tak tím, že návrh zamítne formou usnesení. Podání návrhu na doplnění rozsudku nemá vliv na právní moc a vykonatelnost původního rozsudku, jak je stanoveno v ustanovení § 166 odst. 3 OSŘ.

Obecně má tedy rozhodnutí v civilním řízení formu usnesení, rozsudku nebo platebního rozkazu. Pro rozhodování soudu v prvním stupni ve věci samé je stanovená obecná forma rozhodnutí jako rozsudek. Při rozhodování ve věci samé rozsudkem musí soud vyčerpat celý předmět řízení a vypořádat se, popř. i s eventuálním petitem, alternativním petitem nebo petitem alternativa facultas. Pokud soud nerozhodl o celém předmětu řízení, tak se dále postupuje doplněním rozsudku, ať už na návrh nebo i bez návrhu.

3.4. Jednotlivé dispoziční úkony účastníků řízení

Procesní úkony jsou prostředky, díky kterým se mohou realizovat práva a povinnosti.[164] Lze je definovat jako: *„Projevy nebo jednání subjektů řízení, které procesní právo předvídá a upravuje a kterým přiznává účinky na vznik, další rozvíjení, změnu nebo zánik procesněprávního vztahu.“*[165]

---

[156] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1029.
[157] Tamtéž.
[158] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 202.
[159] Tamtéž.
[160] Tamtéž.
[161] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1128.
[162] Tamtéž.
[163] Tamtéž.
[164] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 173.
[165] Tamtéž.

Procesní úkony mohou provádět subjekty řízení, tzn. soud a účastníci řízení.[166] Účastníci řízení zejm. provádějí procesní úkony podáváním návrhů, změnou návrhů, podáním opravných prostředků atd.[167] U procesních úkonů převažuje tzv. teorie projevu, podle které platí, že je u nich rozhodující projev vůle a nikoliv splnění náležitostí.[168]

Obecně v civilním řízení platí, že účastníci mohou provádět své úkony jakoukoliv formou, jak je stanoveno v ustanovení § 41 odst. 1 OSŘ. Výjimku tvoří pouze případy, kdy zákon pro některý úkon stanovuje určitou formu. Dále platí, že: *„Každý úkon posuzuje soud podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen.“,* jak je rozvinuto v ustanovení § 41 odst. 2 OSŘ. Nejčastější formou procesních úkonů účastníků řízení je písemná forma, a to v obou jejích podobách – listinné i elektronické (prostřednictvím veřejné datové sítě).[169] Ve sporném řízení není možné ústní podání žaloby či jiného návrhu ve věci samé.[170]

Dispoziční úkony účastníků řízení spadají do procesních úkonů. Účastníci řízení jimi mohou disponovat s předmětem řízení a následně jej rozšiřovat, měnit nebo zužovat. Dispoziční úkony mohou účastníci řízení používat zejm. ve sporném řízení, protože je ovládáno dispoziční zásadou. V následujících podkapitolách jsou rozebrány jednotlivé úkony, které mají vliv na předmět řízení a následně i na rozhodnutí v daném řízení.

3.4.1. Změna žaloby

Změna žaloby je definována jako: *„Dispoziční úkon, kterým žalobce mění během řízení petit žaloby anebo mění skutková tvrzení spolu s právním důvodem žaloby anebo výjimečně mění pouze skutková tvrzení.“*[171] V OSŘ je změna žaloby upravena v ustanovení § 95. Podle daného ustanovení je možné, aby žalobce během řízení se souhlasem soudu měnil žalobu.

U žaloby může v průběhu řízení obecně docházet ke změně obsahu návrhu žalobce (žalobního petitu) nebo skutkových skutečností daného případu.[172] Z povahy dispoziční zásady platí, že jediná osoba, která je oprávněna ke změně žaloby, je sám žalobce.[173] Změnu žaloby může žalobce učinit kdykoliv během řízení, dokud není vydáno rozhodnutí, kterým se řízení končí.[174]

Změna žaloby může mít několik různých forem. Může se jednat o rozšíření návrhu, tzn. situaci, kdy žalobce: *„Na základě stejného skutkového základu požaduje stejné plnění ve větším rozsahu, než*

---

[166] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 173.
[167] Tamtéž.
[168] Tamtéž.
[169] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 184.
[170] Tamtéž.
[171] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 341.
[172] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 620.
[173] Tamtéž.
[174] Tamtéž.

se domáhal v návrhu.“[175] Nebo může žalobce požadovat jiné plnění na základě stejného skutkového základu.[176] Anebo dokonce může žalobce změnit povahu žaloby, např. z žaloby o plnění na určovací žalobu apod.[177] Všechny tyto tři typy změny žaloby se týkají pouze žalobního petitu, který se jako jediný mění.[178] Vedle těchto případů existuje i možnost změny žaloby spočívající ve změně rozhodujících skutečností, a nikoliv ve změně žalobního petitu.[179] Žalobce pak požaduje stále stejné plnění, ale: *„Na základě jiného skutkového stavu, než ho vylíčil v návrhu, a to buď zcela nového, nebo doplněného o další rozhodující skutečnosti.“*[180] Konečně existuje i možnost změny žaloby, kdy dochází ke změně obojího, tzn. jak žalobního petitu, tak rozhodných skutečností.[181] Žalobce potom: *„Na základě jiného skutkového stavu požaduje jiné plnění, popřípadě navrhuje vydání určovacího rozhodnutí, a naopak.“*[182]

Pokud by ale žalobce změnil pouze právní kvalifikaci nároku a žalobní petit a rozhodné skutečnosti by zůstaly beze změny, tak by se nejednalo o změnu žaloby.[183] Žalobce také nemůže změnou žaloby požadovat méně, než je v návrhu.[184] Stejně tak nemůže změnou žaloby požadovat, aby řízení probíhalo pouze o některém z uplatňovaných nároků.[185] U obou těchto případů se jedná o částečné zpětvzetí návrhu, které je upraveno v ustanovení § 96 OSŘ.

V judikatuře se soudy často zabývaly otázkou, co je a co už není změnou žaloby. Nejvyšší soud např. rozhodl, že: *„O změnu žaloby (§ 95 o. s. ř) jde nejen tehdy, domáhá-li se žalobce něčeho jiného než v původní žalobě, nebo požaduje-li na základě stejného skutkového základu více, než požadoval v původní žalobě, ale rovněž v případě, že žalobce sice i nadále požaduje stejné plnění (stejné kvality a stejného rozsahu), ale na základě jiného skutkového stavu (skutkového základu věci), než jak ho vylíčil v původní žalobě.“*[186] Nebo se naopak zaměřil na otázku toho, co už změnou žaloby není, jako např.: *„Žalobce je povinen v žalobě pravdivě vylíčit rozhodující skutečnosti, nikoliv uvádět ustanovení zákona nebo jiného právního předpisu, jímž svůj nárok odůvodňuje. Doplnění žaloby o skutečnosti odůvodňující uplatněný nárok také z hledisek uvedených v jiném ustanovení zákona není tedy změnou žaloby ve smyslu ustanovení § 95 o. s. ř.“*[187] Problematiku doplnění žaloby o nová ustanovení zákona, která by měla podpořit žalobcův nárok a následná domněnka žalobce, že se jedná o změnu žaloby, byla

---

[175] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 621.
[176] Tamtéž.
[177] Tamtéž.
[178] Tamtéž.
[179] Tamtéž.
[180] Tamtéž.
[181] Tamtéž.
[182] Tamtéž.
[183] Tamtéž.
[184] Tamtéž.
[185] Tamtéž.
[186] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 8. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2502/2000.
[187] Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 22. 12. 1972, sp. zn. 5 Cz 30/72.

dále rozvedena i Vrchním soudem v Praze takto: *„Doplnění žaloby o tvrzení skutečností odůvodňujících uplatněný nárok také z hledisek uvedených v jiném ustanovení zákona není změnou žaloby.“*[188]

Změna žaloby je podání, konkrétně podání ve věci samé.[189] Žalobce ji může vykonat jedním ze způsobů uvedených v ustanovení § 42 odst. 1 OSŘ, tzn. písemnou formou v listinné nebo elektronické podobě.[190] Zároveň musí být splněny všechny náležitosti stanovené v ustanovení § 42 odst. 2 – odst. 4 OSŘ. Změněná žaloba poté musí být soudem doručena ostatním účastníkům řízení.[191] Doručováno je zpravidla do vlastních rukou účastníků, a ještě před tím, než soud rozhodne o tom, zda změnu připustí nebo nikoliv.[192] Pokud ke změně žaloby dojde při jednání ústně do protokolu a ostatní účastníci řízení, kterým by změněná žaloba měla být doručována, jsou přítomni, nemusí být takto změněná žaloba doručována.[193] Pokud by ostatní účastníci řízení přítomni nebyli, soud je o změně žaloby vyrozumí zpravidla zasláním opisu protokolu nebo přepisu zvukového záznamu.[194]

Pokud má podání, kterým má být změněna žaloba, vady, kvůli kterým by nebylo možné pokračovat v řízení, musí se soud pokusit o jejich odstranění podle ustanovení § 43 OSŘ.[195] Konkrétně: *„Předseda senátu usnesením vyzve účastníka, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité. K opravě nebo doplnění podání určí lhůtu a účastníka poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést.“* Pokud nebudou ani poté vady odstraněny, soud k danému podání nebude přihlížet.[196]

Ke změně žaloby může dojít v řízení před soudem prvního stupně. Pokud už v řízení nastala koncentrace řízení podle ustanovení § 118b OSŘ, nejsou její účinky dotčeny podáním změny žaloby.[197] Pro odvolací řízení platí podle judikatury, že: *„Změna žaloby je možná i za odvolacího řízení, avšak jen tehdy, pokud to nemá za následek uplatnění nového nároku.“*[198] Tuto skutečnost Nejvyšší soud potvrdil i v dalším ze svých rozhodnutí, konkrétně v rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 2919/2015 ze dne 20. 12. 2016, kde výslovně uvedl: *„Ke změně návrhu může dojít v řízení před soudem prvního stupně nebo v řízení odvolacím (v odvolacím řízení nelze uplatnit nový nárok – srov. § 216 odst. 2 o.s. ř.).“*[199] Změna žaloby v dovolacím řízení je vyloučena, jak je upraveno v ustanovení § 243c odst. 1 OSŘ.[200] Pokud by žalobce provedl změnu žaloby v dovolacím řízení nebo v odvolacím řízení nepřípustným způsobem, soud by k takové změně nepřihlížel.[201]

---

[188] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 6. 1996, sp. zn. 11 Cmo 50/96.
[189] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 623.
[190] Tamtéž.
[191] Tamtéž.
[192] Tamtéž.
[193] Tamtéž.
[194] Tamtéž.
[195] Tamtéž.
[196] Tamtéž.
[197] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.4.2012, sp.zn. 29 Cdo 3084/2011.
[198] Tamtéž.
[199] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2919/2015.
[200] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 623.
[201] Tamtéž.

Pokud žalobce podá návrh na změnu žaloby, tak o ní soud rozhodne usnesením.[202] Proti tomuto usnesení není možné se odvolat.[203] Usnesení o změně žaloby se řádně doručuje všem účastníkům.[204] Pokud bylo vyhlášeno ústně při soudním jednání, tak se doručuje pouze těm účastníkům, kteří se daného jednání neúčastnili a nebyli přítomni při vyhlášení.[205] Jestliže měl návrh na změnu žaloby vady, které nebyly postupem podle ustanovení § 43 OSŘ odstraněny, tak soud k danému podání nepřihlíží ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 OSŘ.[206]

Návrh na změnu žaloby může být také nepřípustný z důvodu nesplnění podmínek řízení, u kterých jejich nesplnění nelze odstranit.[207] Jedná se např. o překážku litispendence, překážku věci již rozsouzené, nedostatek soudní pravomoci, apod.[208]

Pokud by byl návrh na změnu žaloby podán až poté, co nastala koncentrace řízení, tak platí, že: *„Není přípustné připustit změnu žaloby, mělo-li by to za následek, že žalobce nebude mít možnost z důvodu koncentrace řízení uvést nové skutečnosti a navrhnout další důkazy, které se ukazují potřebné k tomu, aby mohl unést břemeno tvrzení a břemeno důkazní ve vztahu ke změněné žalobě.“* [209]

Dalším předpokladem pro připuštění návrhu na změnu žaloby je možnost užití výsledků dosavadního řízení jako podkladu pro řízení o novém změněném návrhu.[210] V daném předpokladu se promítá zásada hospodárnosti řízení.[211] Kdyby výsledky dosavadního řízení nebylo možné uplatnit i v novém řízení, byly by dosud vynaložené náklady ze strany účastníků řízení i soudu považovány za neodůvodněné.[212] Po žalobci by poté bylo možné požadovat, aby změněný nárok uplatnil jako samostatný nárok v novém řízení.[213]

Jestliže žalobce podal návrh na změnu žaloby, není možné pokračovat v původním řízení, dokud soud o daném návrhu nerozhodne.[214] Je přípustné, aby žalobce měnil svůj návrh během řízení opakovaně.[215] Dokonce je i přípustné, aby žalobce podal návrh na změnu žaloby, té bylo soudem vyhověno a žalobce následně podal znovu návrh na změnu žaloby, přičemž by poslední změny uvedly žalobu na původní prvotní znění.[216] Naopak je nepřípustné, aby žalobce podal návrh na stejnou změnu

[202] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 624.
[203] Tamtéž.
[204] Tamtéž.
[205] Tamtéž.
[206] Tamtéž.
[207] Tamtéž.
[208] Tamtéž.
[209] Tamtéž.
[210] Tamtéž.
[211] Tamtéž.
[212] Tamtéž.
[213] Tamtéž.
[214] Tamtéž.
[215] Tamtéž.
[216] Tamtéž.

žaloby, který už podal dříve a který soud nepřipustil.[217] Výjimkou by bylo, pokud by se změnily předpoklady, podle kterých soud o návrhu o změně žaloby rozhodoval.[218]

Účinky spojené se změnou žaloby nastávají při ústním podání do protokolu dnem učinění žalobcem a při písemném podání dnem doručení návrhu na změnu žaloby.[219] Pokud byl návrh na změnu žaloby připuštěn, může soud vyzvat žalovaného k tomu, aby se ke změně vyjádřil.[220] Toto pravidlo uvedl ve svém usnesení Městský soud v Praze následovně: *„Soud může vyzvat žalovaného, aby se ve smyslu § 114b odst. 1 o. s. ř. vyjádřil ke změněné žalobě, jen byla-li tato změna pravomocně připuštěna.“*[221]

Lze shrnout, že návrh na změnu žaloby může soud svým usnesením buď připustit nebo nepřipustit.[222] Pokud ho nepřipustí, platí podle rozsudku Nejvyššího soudu, že: *„Rozhodne-li soud, že žalobcem navrženou změnu žaloby nepřipouští (§ 95 odst. 2 o. s. ř.), má to za následek, že nárok uplatněný změnou žaloby nebude v řízení projednáván, že o něm nebude rozhodnuto a že ani nenastanou hmotněprávní účinky změny žaloby; hodlá-li žalobce i poté nárok uplatňovat u soudu, musí tak učinit žalobou a tím o něm zahájit nové řízení.“*[223] Když soud rozhodne, že změnu žaloby nepřipouští, pokračuje v jednání o původním nezměněném návrhu, jakmile nabyde usnesení o nepřipuštění změny právní moci, jak je uvedeno v ustanovení § 95 odst. 2 OSŘ. Pokud soud návrh na změnu žaloby připustí, učiní tak také usnesením. Následně je při soudním jednání projednáváno nové znění žaloby, a i rozsudek ve věci je vydán o novém znění žaloby.

Změna žaloby je tedy jedním z dispozičních úkonů žalobce, kterým může během řízení měnit žalobu a disponovat s předmětem řízení. Tato možnost není časově omezená, může být uplatněna kdykoliv během řízení. Je k tomu potřeba souhlasu soudu. Soud je návrhem na změnu žaloby vázán a musí o něm rozhodnout. Rozhoduje usnesením a změnu buď připouští nebo nikoliv. Obsahuje-li změna žaloby nějaké vady, vyzve soud žalobce k jejich odstranění. Soud může vyzvat žalovaného, aby se ke změně vyjádřil, pokud ji sám soud připustí. Změna žaloby se může týkat pouze žalobního petitu, pouze rozhodných skutečností nebo zároveň žalobního petitu i rozhodných skutečností. Může být učiněna ústně do protokolu nebo písemně v listinné nebo elektronické podobě. Pokud soud změnu žaloby připustí, bude dále rozhodovat ve věci samé o novém znění žaloby. Pokud soud změnu žaloby nepřipustí, bude dále rozhodovat ve věci samé o původním znění žaloby.

---

[217] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 624.
[218] Tamtéž.
[219] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 625.
[220] Tamtéž.
[221] Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 14 Co 95/2003.
[222] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 624.
[223] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2003, sp. zn. 21 Cdo 387/2003.

3.4.2. Zpětvzetí žaloby

Zpětvzetí žaloby je dispoziční úkon žalobce, který je upraven v ustanovení § 96 OSŘ, podle kterého může žalobce vzít zpět svou žalobu během řízení, a to buď z části nebo zcela.[224] Žalobce tím ve smyslu dispoziční zásady disponuje s předmětem řízení u částečného zpětvzetí nebo s řízením jako celkem u celkového zpětvzetí.[225]

JUDr. L. Drápal definuje zpětvzetí jako: *„Procesní úkon navrhovatele (žalobce), z jehož obsahu jednoznačně vyplývá (projev vůle v tomto směru nesmí vzbuzovat pochybnosti o svém obsahu a smyslu), že na projednání svého návrhu zcela, popřípadě v přesně určené části, nemá zájem, a že je srozuměn s tím, že o jeho návrhu nebude v tomto rozsahu soudem meritorně rozhodnuto.“*[226] Profesorka A. Winterová ho definuje jako: *„Dispoziční procesní úkon, kterým žalobce vyjadřuje vůli o meritorní rozhodnutí neusilovat.“*[227] Lze tedy shrnout, že zpětvzetí je dispoziční procesní úkon žalobce, z kterého jednoznačně vyplývá žalobcova vůle o tom, že nemá zájem ani nebude nijak usilovat o meritorní rozhodnutí soudu v dané věci.

Žalobce může podat návrh na zpětvzetí žaloby kdykoliv za řízení, jak je formulováno v § 96 odst. 1 OSŘ.[228] Formulací „za řízení“ je myšleno: *„V době ode dne zahájení až do dne pravomocného skončení řízení (tj. dokud rozhodnutí, kterým se řízení končí, nenabude právní moci).“*[229] Pokud by byl podán návrh na zpětvzetí žaloby před zahájením jednání ve věci, pak by byl účinný bez dalšího a soud by musel zastavit řízení.[230]

Zpětvzetí musí být formulováno jednoznačně, určitě a srozumitelně. Není-li tomu tak nebo se nepodařila-li se taková vada návrhu odstranit ve smyslu ustanovení § 43 OSŘ a způsobuje-li to nemožnost vyvolání zamýšleného účinku návrhu na změnu žaloby, platí, že k takovému návrhu soud nepřihlíží. Požadavky na jasnost a srozumitelnost zpětvzetí se zabývaly i soudy. Nejvyšší soud rozhodl, že: *„O zpětvzetí návrhu jde jen tehdy, jestliže projev účastníka nezanechává pochybnosti o svém obsahu a smyslu.“*[231] Tuto formulaci Nejvyšší soud později upřesnil ve svém dalším rozhodnutí následovně: *„Občanský soudní řád nemá speciální ustanovení o obsahových a formálních náležitostech písemného zpětvzetí návrhu ve věci samé; i pro tento dispozitivní úkon tedy platí ustanovení § 42 odst. 4 o. s. ř. O zpětvzetí návrhu přitom půjde jen tehdy, jestliže projev účastníka nezanechává pochybnosti o svém obsahu a smyslu.“*[232]

---

[224] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 342.
[225] Tamtéž.
[226] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 628.
[227] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 342.
[228] Tamtéž.
[229] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 628.
[230] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 342.
[231] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. 1. 1970, 1 Cz 56/69.
[232] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.5.1997, sp. zn. 2 Cdon 1646/96.

Pokud se žalobce vzdá nároku, který uplatňuje v žalobě, nejedná se o zpětvzetí žaloby. Daný případ totiž není procesním úkonem žalobce, ale jedná se o návrh na uzavření dohody ve smyslu ustanovení § 574 OZ.

Návrh na zpětvzetí žaloby je možný podat v řízení před soudem prvního stupně i v odvolacím řízení.[233] V řízení u soudu prvního stupně se řídí pravidly uvedenými v ustanovení § 96 OSŘ. V odvolacím řízení se řídí pravidly uvedenými v ustanovení § 222a OSŘ. V dovolacím řízení není přípustné podat návrh na zpětvzetí žaloby.[234]

Žalobce nemá žádnou zákonnou povinnost odůvodňovat návrh na zpětvzetí žaloby.[235] Přesto je potřebné trvat na tom, aby žalobce důvody zpětvzetí v návrhu na zpětvzetí žaloby uvedl, alespoň dodatečně, protože: *„Důvody, pro které bere návrh zpět, mohou být významné pro posouzení, zda má žalovaný (jiný účastník řízení) vážné důvody pro nesouhlas se zpětvzetím návrhu, a pro rozhodnutí o náhradě nákladů řízení.“*[236]

Se zpětvzetím se pojí různé účinky.[237] Pokud žalobce podal k soudu žalobu, bylo zahájeno řízení ve věci a žalobce následně podal návrh na zpětvzetí žaloby, na jehož základě došlo k zastavení daného řízení, nevzniká překážka věci rozhodnuté.[238] Žalobce tedy může znovu podat novou žalobu soudu v téže věci.[239] Žalobce může své zpětvzetí žaloby odvolat, pokud dané odvolání: *„Dojde soudu nejpozději současně s tímto úkonem.“*[240]

Pokud žalobce podá návrh na zpětvzetí žaloby zcela, soud řízení zastaví, jak je uvedeno v ustanovení § 96 odst. 2 OSŘ. Pokud je návrh na zpětvzetí žaloby podán jen na část předmětu řízení, zastaví soud řízení v rozsahu daného návrhu. K zastavení řízení ze strany soudu ale dojde pouze i za současného splnění dalších předpokladů.[241] Ostatní účastníci mají obecně právo vyjádřit nesouhlas k navrhovanému zpětvzetí ze strany žalobce, protože: *„Zpětvzetí návrhu může být v rozporu s oprávněnými zájmy žalovaného.“*[242] Soud je povinen vyzvat zbylé účastníky řízení, aby uvedli, zda s návrhem na zpětvzetí žaloby ze strany žalobce souhlasí či nikoliv, a až poté rozhodnout o daném úkonu.[243] Pokud některý z dalších účastníků řízení nesouhlasí se zpětvzetím, bude soud požadovat, aby zároveň s uvedením nesouhlasu připojil i důvody.[244] Soud k výzvě na vyjádření se pro ostatní účastníky může podle ustanovení § 101 odst. 4 OSŘ připojit i doložku, podle které je stanovena lhůta na uvedení

---

[233] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 628.
[234] Tamtéž.
[235] Tamtéž.
[236] Tamtéž.
[237] Tamtéž.
[238] Tamtéž.
[239] Tamtéž.
[240] Tamtéž.
[241] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 629.
[242] Tamtéž.
[243] Tamtéž.
[244] Tamtéž.

souhlasu nebo nesouhlasu s daným zpětvzetím, přičemž platí, že pokud se daný účastník řízení do uplynutí lhůty nevyjádří, tak bude na situaci ze strany soudu pohlíženo, jako by neměl námitek.[245]

Výjimkou pro právo ostatních účastníků vyjádřit se ke zpětvzetí žaloby je situace, kdy žalobce vzal svou žalobu zpět předtím, než došlo k soudnímu jednání u soudu prvního stupně.[246] V tomto případě nemají ostatní účastníci právo vyjádřit nesouhlas se zpětvzetím žaloby.[247] K problematice této výjimky se vyjádřil i Ústavní soud, a to takto: *„ Jestliže procesní předpis v § 96 odst. 4 občanského soudního řádu nepočítá u zpětvzetí či částečného zpětvzetí žaloby, k němuž dojde dříve, než začalo jednání, se zjišťováním stanoviska protistrany k tomuto zpětvzetí a s přiznáním účinnosti takovému zpětvzetí jeho akceptací soudem, a tudíž nepředpokládá jakoukoli posuzovací činnost soudu, je třeba trvat na tom, že v takové situaci je nutno o zastavení řízení rozhodnout neprodleně, bezprostředně po provedeném dispozitivním úkonu účastníka řízení, a to ještě předtím než je zahájeno jednání a přistoupeno k projednání věci. V takovém případě, kdy žalobce svým procesním úkonem učiněným ještě před zahájením jednání dává najevo svoji vůli, že na projednání svého návrhu, byť i jen v jeho části, netrvá, v podstatě odpadá základní podmínka jeho projednání. Pouze uvedený postup je možno považovat za postup zákonem stanovený ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, tj. takový, který ze strany soudu nepřipouští jakoukoliv nahodilost či libovůli.“*[248]

Dále nemají toto právo: *„Jde-li o zpětvzetí návrhu na rozvod nebo neplatnost manželství, popřípadě o určení, zda tu manželství je či není, nebo byl-li vzat zpět návrh na zrušení nebo neplatnost registrovaného partnerství, popřípadě o určení, že registrované partnerství nevzniklo.“*[249] Soud stanoviska ostatních účastníků v těchto případech nemusí vůbec zjišťovat.[250]

Pokud některý z účastníků řízení nesouhlasí se zpětvzetím žaloby, musí k tomu mít vážné důvody, které zpravidla: *„Spočívají v tom, že žalovaný nebo jiný účastník řízení má právní nebo jiný (morální, procesně ekonomický apod.) zájem na tom, aby o návrhu bylo meritorně rozhodnuto.“*[251] Existence vážného důvodu k nesouhlasu se zpětvzetím žaloby musí daný účastník tvrdit i dokázat.[252] Definicí vážných důvodů pro nesouhlas se zpětvzetím žaloby se zabývali i soudy, většinou z negativního pohledu vymezení. Nejvyšší soud ve svém usnesení uvedl, že: *„Vážným důvodem nesouhlasu se zpětvzetím žaloby není skutečnost, že pravomocné rozhodnutí ve věci samé bude do budoucna zakládat překážku věci rozsouzené.“*[253]

Můžeme tedy shrnout, že pokud žalobce podá návrh na zpětvzetí žaloby a ostatní účastníci k tomu buď vyjádří souhlas nebo se nevyjádří, za předpokladu že v daném případě existuje jejich právo

---

[245] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 629.
[246] Tamtéž.
[247] Tamtéž.
[248] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20.10.2005, sp. zn. III. ÚS 254/05.
[249] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 629.
[250] Tamtéž.
[251] Tamtéž.
[252] Tamtéž.
[253] Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 27. listopadu 2001, sp. zn. 29 Cdo 2854/2000.

na vyjádření se, tak soud řízení buď zcela nebo zčásti zastaví, podle toho, zda dané zpětvzetí bylo částečné nebo celkové.[254] Pokud už ve věci soud předtím rozhodl, ale dané rozhodnutí ještě není v právní moci, tak soud řízení také zčásti nebo zcela zastaví a zároveň v daném rozhodnutí rozhodne o zrušení původního rozhodnutí ve věci, jak je uvedeno v ustanovení § 96 odst. 2 poslední věta OSŘ. Pokud ale ostatní účastníci vysloví ke zpětvzetí žaloby nesouhlas ze závažných důvodů, soud: *„Rozhodne, že zpětvzetí návrhu není účinné.“,* jak je stanoveno v ustanovení § 96 odst. 3 OSŘ. Poté co takové rozhodnutí nabude právní moci, pokračuje soud dále v daném řízení, pokud již o věci pravomocně nerozhodl.[255] Soud bude návrh na zpětvzetí žaloby považovat za neúčinný i v situaci, kdy žalobce tento návrh podá až poté, co rozhodnutí ve věci nabude právní moci.[256]

Pokud dojde k zastavení řízení, ať už z části nebo zcela, rozhodne o tom soud usnesením.[257] Jestliže dané usnesení vydal soud prvního stupně, je možné se proti němu odvolat.[258] V případě, kdy došlo k podání návrhu na zpětvzetí žaloby u odvolacího soudu v odvolacím řízení, tzn. *„V době po podání odvolání do vyhlášení (vydání) rozhodnutí odvolacího soudu o tomto odvolání.“*, rozhoduje o návrhu na zpětvzetí odvolací soud podle pravidel v ustanovení § 222a OSŘ.[259] Jinak je obecně k vydání usnesení o zastavení řízení příslušný soud prvního stupně, pokud byl návrh na zpětvzetí podán: *„1. před zahájením jednání u soudu prvního stupně, 2. po zahájení jednání do vyhlášení (vydání) rozhodnutí u soudu prvního stupně, 3. po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže nebylo napadeno odvoláním nebo jestliže odvolání bylo podáno až poté, co navrhovatel (žalobce) vzal návrh zpět, 4. po vyhlášení (vydání) rozhodnutí odvolacího soudu.“*[260] V posledním čtvrtém případě musí k danému usnesení soud prvního stupně připojit zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně a odvolacího soudu.[261]

Pokud soud prvního stupně vydá usnesení, kterým zastavuje řízení z důvodu podání návrhu na zpětvzetí žaloby, musí zároveň v daném usnesení rozhodnout o náhradě nákladů řízení.[262] V případě, že soud prvního stupně zastaví řízení jen zčásti, nerozhodne o náhradě nákladů řízení, protože daným rozhodnutím nekončí soudní řízení.[263] Tuto skutečnost potvrzuje i Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí: *„V usnesení o zastavení řízení jen pro část uplatněného nároku soud nerozhoduje o náhradě nákladů řízení.“*[264]

---

[254] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 629.
[255] Tamtéž.
[256] Tamtéž.
[257] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 630.
[258] Tamtéž.
[259] Tamtéž.
[260] Tamtéž.
[261] Tamtéž.
[262] Tamtéž.
[263] Tamtéž.
[264] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.6.1997, sp. zn. 2 Cmo 241/95.

Při celkovém zastavení řízení pro podání návrhu na zpětvzetí žaloby je tedy vydáno pouze usnesení o zastavení řízení. V daném případě nebude vydáváno rozhodnutí ve věci samé. Pokud je řízení zastaveno jen zčásti, je pro tu část, která byla vzata zpět, vydáno usnesení o zastavení řízení a tato část už není nadále součástí řízení. Předmět daného řízení je tedy zúžen a nadále o něm pokračuje původní soudní řízení, ve kterém může být následně vydáno rozhodnutí ve věci samé.

Zpětvzetí žaloby je tedy jedním z dispozičních úkonů žalobce, kterým může disponovat s předmětem řízení nebo s řízením jako celkem. Žalobce může podat celkové zpětvzetí nebo částečné zpětvzetí žaloby. Zpětvzetí může být podáno kdykoliv za řízení, a to jak řízení u soudu prvního stupně, tak řízení odvolacího soudu. V dovolacím řízení není možné podat návrh na zpětvzetí žaloby. Zpětvzetí žaloby je možné odvolat, ale pouze v případě, pokud odvolání zpětvzetí dojde soudu nejpozději ve stejném okamžiku jako samotné zpětvzetí. Ostatní účastníci mají právo vyjádřit souhlas nebo nesouhlas se zpětvzetím. Jestliže s ním nesouhlasí, musí k tomu uvést vážné důvody. Soud může ostatním účastníkům řízení stanovit lhůtu pro vyjádření se ke zpětvzetí žaloby. Pokud ostatní účastníci řízení se zpětvzetím souhlasí, zastaví soud řízení buď zcela nebo zčásti a vydá o tom usnesení. Pokud ostatní účastníci nesouhlasí, pokračuje soud nadále v řízení.

3.4.3. Vzájemná žaloba a námitka započtení

Vzájemná žaloba může být definována jako: *„Procesní úkon, jímž žalovaný uplatňuje své právo proti žalobci a žádá, aby soud o jeho právu rozhodl rozsudkem, ale nenavrhuje zamítnutí žaloby proti němu podané.“*[265] Je upravena v ustanovení § 97 OSŘ a je dispozičním úkonem žalovaného. Možnost podání vzájemné žaloby je zákonem připuštěna z důvodu hospodárnosti řízení.[266] Vzájemnou žalobu je možné uplatnit pouze ve sporném řízení.[267]

Podání vzájemné žaloby žalovaným je časově omezeno, může tak učinit: *„Jen do vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým se u něho řízení končí.“*[268] Není možné podat vzájemnou žalobu v odvolacím řízení ani v dovolacím řízení, jak vyplývá z ustanovení § 216 odst. 1 OSŘ a ustanovení § 243c odst. 1 OSŘ.[269]

Rozhodování soudu o vzájemné žalobě je zákonem spojeno s rozhodováním soudu o žalobě v původním řízení.[270] Zákon ale upravuje i výjimku, kdy je soud povinen zahájit o vzájemné žalobě samostatné řízení, zejm. v případech, kdy existuje určitá skutečnost nebo okolnost, která brání společnému řízení.[271] Může se jednat o situaci, kdy je podle ustanovení § 88 OSŘ: *„Místně příslušným*

---

[265] Mruzek, K. *Vzájemná žaloba a námitka žalovaného v civilním procesu.* Právní rozhledy, 2004, č. 15, str. 576.
[266] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 636.
[267] Tamtéž.
[268] Tamtéž.
[269] Tamtéž.
[270] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 637.
[271] Tamtéž.

soudem k projednání a rozhodnutí o vzájemné žalobě jiný soud.“[272] V takové situaci soud vzájemnou žalobu vyloučí do samostatného řízení a dále postupuje podle ustanovení § 105 odst. 1,2 OSŘ.[273] Nebo se může jednat o případ, kdy: *„K projednání a rozhodnutí o vzájemné žalobě je věcně příslušný jiný soud.“*[274] V tomto případě poté soud také vyloučí vzájemnou žalobu do samostatného řízení a dále postupuje buď podle ustanovení § 104a OSŘ, ustanovení § 104b OSŘ nebo ustanovení § 104c OSŘ.[275]

Vedle těchto případů může soud ještě vyloučit vzájemnou žalovu do samostatného řízení, pokud se domnívá, že nejsou naplněny podmínky pro spojení věci.[276] Pro místní příslušnost takového soudu nadále platí pravidlo z ustanovení § 89 OSŘ.[277]

Vzájemnou žalobu není nutné vyloučit do samostatného řízení, jestliže soud rozhodne o zastavení řízení o původní žalobě pro nesplnění podmínek řízení nebo pro vady, které nelze odstranit.[278] Vzájemná žaloba je potom odmítnuta podle ustanovení § 43 OSŘ nebo je řízení o vzájemné žalobě zastaveno podle ustanovení § 104 odst. 1,2 OSŘ.[279]

Pro vzájemnou žalobu platí obdobně ustanovení OSŘ o žalobě.[280] Podání vzájemné žaloby má stejné hmotněprávní účinky jako zahájení řízení, tzn. dojde k stavění běhu prekluzivních a promlčecích lhůt.[281] Obecně platí, že za okamžik, kdy dojde k stavění těchto lhůt, je považován den podání vzájemné žaloby u soudu.[282] V obchodních věcech ale existuje pro danou situaci výjimka.[283] V daném případě platí, že: *„Dochází ke stavení běhu promlčecí doby již dnem zahájení řízení o žalobě, jestliže se nárok uplatněný v žalobě a protinárok uplatněný vzájemnou žalobou vztahují k téže smlouvě nebo k několika smlouvám uzavřeným na základě jednoho jednání nebo několika souvisejících jednání.“*[284]

U řízení, kde byla podána vzájemná žaloba, tedy platí, že soud rozhodne ve věci buď dohromady, pokud je o původní žalobě a vzájemné žalobě rozhodováno ve společném řízení. Nebo pokud nejsou splněny podmínky pro spojení věci rozhodne soud zvlášť o původní žalobě rozsudkem ve věci samé a poté v samostatném řízení rozhodne o vzájemné žalobě, která do něj byla vyloučena. Anebo, pokud není soud věcně nebo místně příslušný k projednání vzájemné žaloby, rozhodne tento soud rozsudkem ve věci pouze o původní žalobě a vzájemná žaloba je vyloučena do samostatného řízení k jinému příslušnému soudu, který o ní rozhodne rozsudkem ve věci samé.

---

[272] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 637.
[273] Tamtéž.
[274] Tamtéž.
[275] Tamtéž.
[276] Tamtéž.
[277] Tamtéž.
[278] Tamtéž.
[279] Tamtéž.
[280] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 638.
[281] Tamtéž.
[282] Tamtéž.
[283] Tamtéž.
[284] Tamtéž.

Od vzájemné žaloby musí být odlišována námitka započtení, která je upravena v ustanovení § 98 OSŘ. U vzájemné žaloby platí, že pokud ji chce žalovaný uplatnit, musí jeho pohledávka převyšovat žalobcovu pohledávku.[285] Pokud tomu tak není, nejedná se o vzájemnou žalobu, ale o námitku započtení, která slouží jako tzv. obrana žalovaného.[286] Toto pravidlo je potvrzené i judikaturou, např. Vrchní soud v Praze se k tomu vyjádřil následovně: *„Jestliže odpůrce protinávrhem uplatní k započtení pohledávku, která je nižší než žalovaná částka, nejde o vzájemný návrh, ale takový projev posoudí soud jako obranu proti návrhu. Z povahy tohoto návrhu vyplývá, že musí být projednán v rámci téhož řízení a nelze jej vyloučit k samostatnému projednání. O vzájemný návrh by šlo jedině v tom případě, kdyby odpůrce požadoval, aby mu bylo přisouzeno více, než uplatnil navrhovatel, a to jen v části, kterou by požadoval více.“*[287]

Námitku započtení, někdy nazývanou kompenzační námitkou, může z povahy věci žalovaný uplatnit pouze během trvání řízení a pouze v řízení sporném.[288] Pravidlo rozlišující vzájemnou žalobu od námitky započtení, jak je formulováno v ustanovení § 98 OSŘ se neuplatňuje v odvolacím a dovolacím řízení.[289] Nemožnost použití u odvolacího řízení je potvrzená i rozsudkem Nejvyššího soudu následovně: *„V odvolacím řízení nemůže žalovaný vůči soudu účinně uplatnit k započtení svou pohledávku proti pohledávce žalobce (§ 98, § 216 o. s. ř.).“*[290]

K započtení vzájemných pohledávek může dojít buď dohodou nebo jednostranným úkonem, ale za okamžik zániku pohledávek je vždy považován den, kdy se pohledávky setkaly, tedy den, kdy je žalovaným uplatněna námitka započtení.[291] Okamžik zániku kryjících se pohledávek ale není totožný s okamžikem započtení. K této problematice se vyjádřil Vrchní soud v Olomouci: *„K zániku vzájemně se kryjících pohledávek věřitele a dlužníka sice dochází v tom okamžiku, kdy se vzájemně splatné pohledávky téhož druhu setkají, započtení však nenastává již touto skutečností, nýbrž teprve projevem dlužníkovy vůle, že práva k započtení využívá.“*[292] Rozsah započtení odpovídá rozsahu, v jakém se dané pohledávky kryjí.[293] Žalovaný může námitku započtení formulovat eventuálně, čímž by byla zkoumána soudem pouze v případě, když by primární obrana žalovaného proti žalobě byla považována za nedůvodnou.[294]

Pro vydání rozhodnutí ve věci samé soudem v případě, kdy žalovaný uplatnil proti žalobci námitku započtení, je důležité: *„Posouzení opodstatněnosti žalobcovy pohledávky, tak i na objasnění, zda žalovaný má vůči žalobci vzájemnou pohledávku, která je započitatelná, a zda byly splněny i ostatní*

---

[285] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 343.
[286] Tamtéž.
[287] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 10. 1994, sp. zn. 5 Cmo 76/94.
[288] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 639.
[289] Tamtéž.
[290] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2005, sp. zn. 29 Odo 171/2003.
[291] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 639.
[292] Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 6. 2004, sp. zn. 7 Cmo 159/2002.
[293] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 639.
[294] Tamtéž.

předpoklady pro zánik uplatněné pohledávky započtením.“[295] Žalovaný jako pohledávku v námitce započtení může použít i pohledávku, která je předmětem jiného soudního řízení. Tuto možnost představil Nejvyšší soud ve svém rozsudku: *„Námitku započtení, která představuje ve smyslu ustanovení § 98 o. s. ř. jen obranu proti žalobě, lze uplatnit bez ohledu na to, že pohledávka namítaná k započtení je předmětem jiného řízení před soudem.“*[296]

Pokud soud zjistí, že žalobcova pohledávka je prokázaná a naopak pohledávka žalovaného nikoliv, vydá rozhodnutí ve věci ve formě rozsudku, ve kterém uloží žalovanému povinnost zaplatit daný dluh a v odůvodnění se bude zabývat uplatněnou námitkou započtení.[297] Jestliže soud bude považovat pohledávku žalobce i pohledávku žalovaného uplatněnou námitkou započtení za prokázané, platí, že tyto pohledávky zaniknou v tom rozsahu, v jakém se kryjí.[298] Pokud je žalobcova pohledávka vyšší, soud rozsudkem ve věci samé uloží žalovanému povinnost zaplatit rozdíl mezi pohledávkami a ve zbytku žalobu zamítne.[299] Pokud jsou pohledávky žalobce a žalovaného stejné, soud vydá rozsudek, kterým žalobu zamítne.[300] V obou případech přitom uvede v odůvodnění, proč a v jakém rozsahu došlo k započtení pohledávek.[301] Jestliže bude soud považovat pouze námitku žalovaného za prokázanou a naopak žalobcovu pohledávku za neprokázanou, zamítne původní žalobu rozsudkem.[302]

Lze tedy shrnout, že vzájemná žaloba a námitka započtení jsou dispoziční úkony, kterých za řízení může využít žalovaný. Jejich užití je vhodné v situacích, kdy má žalovaný vůči žalobci také pohledávku. Pokud je pohledávka žalovaného vyšší než původní pohledávka žalobce uplatněná v žalobě, jedná se o vzájemnou žalobu. Jestliže je pohledávka žalovaného menší nebo stejně velká jako pohledávka žalobce, jedná se o námitku započtení. O vzájemné žalobě může soud rozhodnout ve věci samé rozsudkem buď ve společném řízení nebo takové rozhodnutí může vyloučit do samostatného řízení. O námitce započtení rozhoduje soud vždy ve společném řízení s původní žalobou.

3.4.4. Uznání nároku

Uznání nároku může být definováno jako: *„Procesní úkon žalovaného, který vede k vydání zvláštního rozsudku pro uznání.“*[303] Žalovaný může nárok žalobce uznat kdykoliv za řízení u soudu prvního stupně.[304] Pokud žalovaný uzná žalobcův nárok zcela nebo uzná jeho základ, soud bez dalšího

[295] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 641.
[296] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1506/96.
[297] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 641.
[298] Tamtéž.
[299] Tamtéž.
[300] Tamtéž.
[301] Tamtéž.
[302] Tamtéž.
[303] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 343.
[304] Tamtéž.

rozhodne o návrhu žalobce.[305] Žalovaný může nárok uznat jakoukoliv formou, kterou lze učinit podání u soudu.[306] Jestliže žalovaný uzná žalobcův nárok pouze z části, může soud rozhodnout o návrhu a vydat rozsudek pro uznání pouze tehdy, navrhne-li to žalobce, jak je uvedeno v ustanovení § 153a OSŘ.[307] Pokud žalobce takový postup nenavrhne, pokračuje řízení o celém původním nároku.[308]

V řízení, kde žalovaný uzná žalobcův nárok zcela nebo uzná jeho základ anebo ho uzná z části a žalobce navrhne soudu rozhodnout o návrhu, vydá soud rozsudek pro uznání.[309] Rozsudek pro uznání je upraven v § 153a OSŘ. Rozsudek pro uznání musí být takto označen a může být konečný nebo částečný.[310] O konečný rozsudek pro uznání se jedná tehdy, jestliže žalovaný uznal nárok žalobce zcela, a o částečný rozsudek pro uznání se jedná tehdy, pokud žalovaný uznal žalobcův nárok pouze z části.[311] Ustanovení § 153a odst. 2 OSŘ upravuje situaci, kdy je vydání rozsudku pro uznání nepřípustné. Jedná se o věci, ve kterých není možné uzavřít nebo schválit smír. Pro vydání rozsudku pro uznání soud nenařizuje jednání ve věci, podle ustanovení § 153a odst. 4 OSŘ.

Vedle těchto případů, může ještě dojít k fikci uznání podle ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ nebo ustanovení § 114c odst. 6 OSŘ.[312] V těchto případech soud vydá rozsudek pro uznání bez nařízení jednáni ve věci a bez žalobcova návrhu, přičemž se může jednat o konečný rozsudek pro uznání nebo částečný rozsudek pro uznání, podle toho, na jakou část návrhu se vztahuje fikce.[313]

Pokud byl vydán konečný rozsudek pro uznání, soudní řízení tím končí.[314] V konečném rozsudku pro uznání se soud musí vypořádat i s náklady řízení.[315] Naopak jestliže byl vydán částečný rozsudek pro uznání (popř. mezitímní rozsudek pro uznání), řízení tím nekončí.[316] Soudní řízení pokračuje o té části návrhu, o které nebylo rozhodnuté rozsudkem pro uznání.[317]

Uznání nároku je tedy procesní úkon žalovaného, který může být uplatněn kdykoliv za řízení u soudu prvního stupně. Žalovaný může žalobcův nárok uznat zcela nebo pouze jeho část. Uznání nároku vede k vydání rozsudku pro uznání, a to buď konečného rozsudku pro uznání, v případě, kdy žalovaný uzná celý žalobcův nárok a soud takto rozhodl bez dalšího, nebo částečného rozsudku pro uznání, v případě, kdy žalovaný uznal pouze část žalobcova nároku a soud takový rozsudek vydal po návrhu žalobce. Konečným rozsudkem pro uznání se řízení končí, částečným rozsudkem pro uznání nikoliv a pokračuje v tom rozsahu, v jakém nebyl nárok uznán žalovaným.

---

[305] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 343.
[306] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1041.
[307] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 343.
[308] Tamtéž.
[309] Tamtéž.
[310] Tamtéž.
[311] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1046.
[312] Tamtéž.
[313] Tamtéž.
[314] Tamtéž.
[315] Tamtéž.
[316] Tamtéž.
[317] Tamtéž.

3.4.5. Soudní smír

Soudní smír je: *„Institut občanského práva procesního, v němž se projevuje dispoziční zásada procesu.“*[318] Rozlišujeme dva druhy soudního smíru upraveného v OSŘ, a to smírčí řízení a soudní smír samotný.[319]

Smírčí řízení je považováno za předběžné řízení, jehož účelem je: *„Pokusit se (v zájmu předcházení soudním sporům a tomu, aby se v předžalobní fázi dále nevyhrocoval spor účastníků) o smír, tedy o to, aby účastníci uzavřeli dohodu, kterou upraví svá (vzájemná) práva a povinnosti.“*[320] Pokud je takový smír soudem schválen, je považován za způsob skončení věci vedle rozhodnutí o věci samé.[321] Je možné provést smírčí řízení u všech věcích, kde to není vyloučeno jejich povahou.[322] Jedná se ale spíše o institut typický pro sporné řízení, hlavně díky postavení žalobce a žalovaného a jejich opačných zájmech v řízení.[323] Smírčí řízení není možné vést u věcí, kde: *„1. lze zahájit řízení i bez návrhu, 2. se rozhoduje o osobním stavu, tj. v tzv. statusových věcech, 3. hmotné právo nepřipouští vyřízení věci dohodou účastníků právního vztahu.“*[324] Pro smírčí řízení je obecně věcně příslušný vždy okresní soud, kromě věcí podle ustanovení § 9 odst. 2,3 OSŘ, kde je věcně příslušný i krajský soud.[325]

Smír uzavřený ve smírčím řízení ale nelze ztotožňovat se soudním smírem. Tuto skutečnost potvrzuje i Ústavní soud ČR ve svém usnesení následovně: *„I když se soudní smír a smír ve smírčím řízení neliší co do výsledku řízení, je mezi nimi rozdíl z hlediska zahájení řízení i z hlediska průběhu řízení tak, jak jsou oba tyto instituty vymezeny v občanském soudním řádu.“*[326]

Soudní smír je upraven v ustanovení § 99 OSŘ. Účastníci řízení mohou skončit dané řízení smírem pouze tehdy, nebrání-li tomu povaha věci. Mezi subjekty soudního řízení je to právě soud, kdo se snaží o to, aby účastníci řízení uzavřeli smír, protože: *„Je v zájmu účastníků, aby jejich rozpory byly vyřešeny dohodou, která nejvíce skýtá do budoucna záruku, že se neshody nebudou opakovat.“*[327] Smír může být považován za dohodu, kterou během civilního soudního řízení uzavřeli mezi sebou účastníci řízení, a která upravuje jejich vzájemná práva a povinnosti.[328] Smír může být uzavřen při řízení u soudu prvního stupně nebo při řízení odvolacím, nikoliv ale v řízení dovolacím.[329]

---

[318] Knoblochová, V. *Alternativní způsob řešení sporů: Porovnání soudního smíru a mediace.* Právník, 2000, č. 9, str. 857.
[319] Tamtéž.
[320] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 410.
[321] Tamtéž.
[322] Tamtéž.
[323] Tamtéž.
[324] Tamtéž.
[325] Tamtéž.
[326] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 144/97.
[327] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 641.
[328] Tamtéž.
[329] Tamtéž.

O soudní smír se snaží soud postupem uvedeným v ustanovení § 99 odst. 1, věta druhá. Předseda senátu rozebere danou věc s účastníky řízení, poukáže na aktuální platnou právní úpravu a popř. na relevantní soudní rozhodnutí nebo stanoviska a pokusí se jim doporučit řešení prostřednictvím uzavření smíru. Pokud nedojde k uzavření smíru, nejedná se o vadu řízení.[330] Smír nelze uzavřít ve stejných věcech, jako ve kterých nemůže proběhnout smírčí řízení, jak je uvedeno výše.[331] Dále nelze soudní smír uzavřít, pokud tuto možnost vylučují zvláštní zákony (např. u řízení o vypořádání SJM, jak je uvedeno v ustanovení § 273 odst. 1 IZ).[332]

Účastníci řízení můžou uzavřít smír o předmětu řízení jako celku, o části předmětu řízen nebo pouze o jeho základu.[333] Smír může překročit rozsah předmětu řízení, a navíc upravit i jiné záležitosti.[334] Uzavření smíru může kterýkoliv z účastníků řízení navrhnout ústně při jednání nebo písemně do protokolu, pokud není přítomen další z účastníků řízení.[335] Při uzavírání smíru si jej účastníci mohou podmínit, jedná se poté o tzv. podmíněný smír, což je: *„Smír, o němž si při jeho uzavření současně vyhradili, že ho mohou – někteří z nich nebo všichni – podáním adresovaným soudu do určité doby odvolat.“* [336]

Soud rozhoduje o schválení smíru, jak je uvedeno v ustanovení § 99 odst. 2 OSŘ. Při schvalování soud zkoumá, zda je daný uzavřený smír v souladu s právními předpisy. O smíru rozhodne soud prvního stupně usnesením, přičemž musí být ve výroku uvedené celé znění smíru a dané usnesení musí být řádně odůvodněné.[337] Proti takovému usnesení nelze podat odvolání proti výroku, kterým se schvaluje smír, lze ale podat odvolání proti jiným výrokům daného usnesení (např. výroku o náhradě nákladů řízení).[338] Pokud soud smír neschválil, je možné se proti takovému usnesení odvolat i proti výroku o neschválení.[339] Odvolací soud také schvaluje smír usnesením.[340]

Pokud byl uzavřen smír o celém předmětu řízení a následně byl i soudem schválen, končí tímto krokem soudní řízení.[341] Jestliže byl uzavřen smír o části předmětu řízení a účastníci jednoznačně požadují, aby se o jejich nároku rozhodlo, pokračuje řízení o části předmětu, o kterém nebylo rozhodnuto smírem.[342] Soud poté o takové části předmětu vydá rozhodnutí ve věci samé ve formě rozsudku. Když soud smír neschválí, pokračuje se po právní moci tohoto usnesení v řízení o věci a následně v něm může vydat rozhodnutí ve věci samé ve formě rozsudku.[343]

---

[330] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 641.
[331] Tamtéž.
[332] Tamtéž.
[333] Tamtéž.
[334] Tamtéž.
[335] Tamtéž.
[336] Tamtéž.
[337] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 642.
[338] Tamtéž.
[339] Tamtéž.
[340] Tamtéž.
[341] Tamtéž.
[342] Tamtéž.
[343] Tamtéž.

V případě, kdy je schválený smír neplatný, je možné, aby ho účastníci řízení napadli žalobou.[344] Jedná se potom o žalobu o zrušení usnesení o schválení smíru, která odpovídá mimořádnému opravnému prostředku.[345] Pro podání žaloby je tří letá lhůta od právní moci usnesení o schválení smíru a aktivně legitimovaný k jejímu podání je pouze ten účastník řízení, jemuž byla způsobena újma na právech neplatností smíru.[346]

Soudní smír je tedy jedním z procesních úkonů účastníků řízení, kterým je možné skončit řízení uzavřením dohody o předmětu řízení. O soudní smír usiluje především soud a snaží se účastníky řízení o tomto institutu informovat. Smír lze uzavřít pouze tehdy, připouští-li to povaha věci. Pokud se účastníci řízení dohodnou na uzavření smíru, má soud pravomoc ho schválit, což činí usnesením. Jestliže smír schválí, končí se tímto usnesením řízení ve věci, pokud nikoliv, v řízení se pokračuje dál a soud poté může rozhodnout rozsudkem ve věci samé. Pakliže se smír týkal pouze části předmětu řízení, může řízení pokračovat o té části, o které nebyl schválený smír. Uzavření smíru je možné před soudem prvního stupně a před odvolacím soudem. U usnesení o schválení smíru je možné se vždy odvolat proti výrokům, které se netýkají schválení daného smíru. Vždy je také možné se odvolat proti výroku, který neschvaluje smír. Není ale možné se odvolat proti výroku, který smír schvaluje. Je-li smír neplatný, mohou se proti němu účastníci řízení bránit podáním žaloby proti usnesení o schválení smíru.

3.5. Spojení věci

Spojení věci je institut upravený v ustanovení § 112 OSŘ, podle kterého může soud spojit věci do společného řízení a rozhodnout o nich dohromady. Tento institut byl zaveden hlavně z důvodu hospodárnosti řízení.[347]

Aby mohl soud spojit věci, musí se jednat o věci, které byly před tímto soudem zahájeny, dále spolu musí dané věci skutkově souviset nebo se musejí týkat stejných účastníků řízení.[348] Pokud se u obou věcí jedná o totožné účastníky řízení, nemusí už pak spolu jejich jednotlivé nároky skutkově souviset.[349] Naopak, pokud spolu nároky skutkově souvisí, nemusí už se potom jednat o stejné účastníky řízení.[350] Nelze spojit věci, pro které je dána odlišná věcná příslušnost soudů.[351] Odlišná místní příslušnost spojení věci nebrání, protože podle ustanovení § 89 OSŘ platí, že: *„Soud, který je příslušný k řízení o určité věci, je příslušný i k řízení o věcech s ní spojených a o vzájemných návrzích žalovaného,*

[344] Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 643.
[345] Tamtéž.
[346] Tamtéž.
[347] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 340.
[348] Tamtéž.
[349] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 341.
[350] Tamtéž.
[351] Tamtéž.

s výjimkou věcí uvedených v § 88.“ V neposlední řadě nelze spojovat věc projednávanou ve sporném řízení s věcí projednávanou v řízení nesporném.[352]

Dojde-li ke spojení věcí, předmět daného soudního řízení se rozšíří.[353] Soud o spojení věci rozhoduje usnesením, není jím, ale vázán a věc může být opět vyloučena do samostatného soudního řízení.[354] O novém rozšířeném předmětu řízení může potom soud rozhodnout jedním rozsudkem ve věci samé, na místo několika více rozsudků pro jednotlivé dílčí nároky.

Spojení věci je tedy institut, který využívá soud pro hromadné rozhodnutí o věcech, které spolu skutkově souvisí nebo mají stejné účastníky řízení, v jednom společném řízení. O spojení věci rozhoduje soud usnesením a dojde-li k němu je předmět řízení rozšířen.

[352] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 341.
[353] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 340.
[354] Tamtéž.

4. Vzájemný vztah rozsudku a předmětu řízení v nesporném řízení

Čtvrtá a poslední kapitola diplomové práce se zabývá vzájemným vztahem rozsudku a předmětu řízení v nesporném řízení. Oproti předcházející třetí kapitole je stručnější a psána spíše porovnávací metodou. Skládá se ze samotného vysvětlení pojmu nesporného řízení a z následného rozebrání jednotlivých rozdílů v předmětu řízení a způsobu rozhodování v jednotlivých zvláštních řízeních a na závěr se zaměřuje i na dispoziční úkony účastníků řízení v nesporném řízení.

4.1. Nesporné řízení

Nesporné řízení je druh civilního soudního řízení, ve kterém účastníci řízení nejsou v postavení odpůrců a jehož předmětem není řešení sporu.[355] V tomto druhu řízení může být jeden nebo více účastníků řízení, přičemž platí, že: *„Každý účastník má samostatné, na ostatních účastnících nezávislé postavení.“*[356] Pro nesporné řízení existuje zvláštní právní úprava obsažená především v ZŘS, který se použije jako zákon speciální k OSŘ.[357] Řízení nesporné má několik odchylek od sporného řízení. Jednou ze základních odchylek je výrazně vyšší zapojení státu v tomto druhu řízení, což se projevuje v zásadách, které jsou pro tento druh řízení typické jako např. zásada oficiality a zásada vyšetřovací.[358] Nesporné řízení se liší v účelu řízení, který je preventivní, na rozdíl od reparačního účelu sporného řízení.[359] Povaha vydávaného rozhodnutí je v nesporném řízení převážně konstitutivní a v řízení sporném převážně deklaratorní.[360] Dalším charakteristickým rysem je mj. i vyloučení institutů jako společenství účastníků nebo vedlejší účastenství.[361] Většinou je toto řízení navíc osvobozené od nutnosti platit soudní poplatek a soud nerozhoduje o náhradě nákladů řízení podle úspěchu ve věci, jak je typické pro sporné řízení.[362]

Některá nesporná řízení mohou být zahájena jen na návrh účastníků řízení, některá pouze bez návrhu soudem a pro některá je stanoveno, že mohou být zahájena „i bez návrhu“, což znamená, že mohou být zahájena jak na návrh tak i soudem z úřední pravomoci.[363] Pokud je řízení zahájeno bez návrhu, rozhodne o tom soud usnesením: *„Hned, jakmile se dozví o skutečnostech, které to odůvodňují.“*[364] Soud v daném usnesení o zahájení řízení zároveň vymezí předmět řízení a stanoví účastníky řízení.[365] Pokud je některé nesporné řízení možné zahájit pouze na návrh, musí tato skutečnost

[355] Hendrych, D. a kol. *Právnický slovník,* 3: vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 956.
[356] Tamtéž.
[357] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 358.
[358] Hendrych, D. a kol. *Právnický slovník,* 3: vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 956.
[359] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 358.
[360] Tamtéž.
[361] Hendrych, D. a kol. *Právnický slovník,* 3: vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 956.
[362] Tamtéž.
[363] Tamtéž.
[364] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 358-359.
[365] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 359.

být výslovně uvedená v zákoně.[366] V nesporném řízení rozhoduje ve věci samé soud obecně usnesením.[367] Rozsudkem rozhoduje ve věci samé pouze v těch případech, kdy je to výslovně uvedeno v zákoně. Jedná se např. o otázky osobního stavu.[368]

Řízení nesporné je tedy jedno ze zvláštních řízení civilního procesu a stojí vedle obecného sporného řízení. Je upraveno převážně v ZŘS. Nesporné řízení se od řízení sporného liší svým účelem, uplatněnými zásadami, povahou rozhodnutí a dalšími odchylkami. Řízení nesporné lze zahájit na návrh nebo i bez návrhu, obecně v něm soud rozhoduje ve věci samé usnesením. Zákon může stanovit výjimku, kdy se o určité skutečnosti rozhoduje ve věci samé rozsudkem.

4.2. Rozdíly oproti spornému řízení

Nesporné řízení se oproti obecnému řízení spornému liší v mnoha věcech. Tato kapitola diplomové práce je ale psána s ohledem na stanovené téma se zaměřením na rozdíly v předmětu řízení, rozhodování a dispozičních úkonech účastníků řízení pro jednotlivé druhy řízení.

4.2.1. Řízení o některých otázkách týkajících se FO

Mezi nesporná řízení můžeme zařadit řízení o některých otázkách týkajících se FO, kam spadá řízení o některých podpůrných opatření, řízení o svéprávnosti, řízení ve věcech opatrovnictví člověka, řízení ve věcech nezvěstnosti a smrti, řízení o přivolení k zásahu do integrity a řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotnickém ústavu.

Předmětem řízení o některých podpůrných opatření je zejm.: *„1. splnění podmínky v předběžném prohlášení, a popř. změna nebo zrušení předběžného prohlášení, 2. schválení smlouvy o nápomoci a odvolání odpůrce, 3. schválení zastoupení členem domácnosti.“*[369] Tento druh řízení je možné zahájit na návrh i bez návrhu.[370] Konkrétně pak řízení, ve kterém je předmětem řízení schválení smlouvy o nápomoci, lze zahájit pouze na návrh, jak je uvedeno v ustanovení § 32 odst. 1 ZŘS.[371] V řízení o některých podpůrných opatření rozhoduje soud usnesením.[372]

Řízení o svéprávnosti je druh řízení, jehož předmětem je omezení svéprávnosti člověka.[373] Je možné jej zahájit na návrh i bez návrhu, jak je stanoveno v ustanovení § 13 odst. 1 ZŘS.[374] Člověku, o

[366] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 359.
[367] Tamtéž.
[368] Tamtéž.
[369] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 367.
[370] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 369.
[371] Tamtéž.
[372] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 370.
[373] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 371.
[374] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 372.

jehož omezení svéprávnosti se v daném řízení jedná, musí soud stanovit opatrovníka pro dané řízení.[375] V tomto druhu řízení rozhoduje soud rozsudkem a výslovně v něm podle ustanovení § 46 odst. 1 ZŘS uvede: *„V jakém rozsahu je svéprávnost člověka omezena a popř. dobu, po kterou účinky omezení svéprávnosti trvají a zároveň ustanoví opatrovníka.“*[376] Daný rozsudek musí zároveň obsahovat i výrok o náhradě nákladů řízení, které ze zákona platí stát.[377]

V řízení ve věcech opatrovnictví člověka je předmětem řízení podle ustanovení § 465 a násl. OZ: *„Jmenování nebo odvolání opatrovníka těm osobám, které nemohou jednat samy za sebe, buď k zabezpečení jejich individuálních zájmů, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem.“*[378] Toto řízení lze zahájit na návrh i bez návrhu, přičemž podle § 45 odst. 1 ZŘS: *„Lze zahájit řízení o jmenování a odvolání opatrovníka osobě, jejíž zdravotní stav jí při správě jmění nebo při hájení jejích práv působí obtíže pouze na návrh opatrovance“.*[379] V daném řízení rozhoduje soud vždy usnesením.[380]

Mezi řízení ve věcech nezvěstnosti a smrti řadíme řízení o prohlášení člověka za nezvěstného, řízení o prohlášení člověka za mrtvého a řízení o určení data smrti.[381] Řízení o prohlášení člověka za nezvěstného je možné zahájit pouze na návrh podle ustanovení § 52 ZŘS a soud v něm rozhoduje usnesením.[382] V řízení o prohlášení člověka za mrtvého může být dané řízení zahájeno na návrh i bez návrhu, ale v případě, kdy se osoba prohlašuje za mrtvou na základě domněnky smrti, lze řízení zahájit pouze na návrh osoby, která má na daném prohlášení právní zájem, jak je specifikováno v ustanovení § 55 ZŘS.[383] Soud v tomto řízení rozhoduje rozsudkem, ve kterém určí den, který je platný za den smrti.[384] Řízení o určení data smrti je zahajováno bez návrhu soudem, a to v okamžiku, kdy soud obdrží podnět matričního úřadu, jak je uvedeno v ustanovení § 60 ZŘS.[385] Soud rozhoduje v dané věci rozsudkem.[386]

Řízení o přivolení k zásahu do integrity má jako předmět řízení: *„Svolení soudu k zásahu do duševní a tělesné integrity člověka.“*[387] Takové řízení lze zahájit i bez návrhu, ale pokud s daným zásahem do integrity nesouhlasí zákonný zástupce této osoby, může být řízení zahájeno pouze na návrh osoby, do jejíž integrity má být zasaženo nebo osoba blízká.[388] Soud v daném případě rozhoduje usnesením.[389]

---

[375] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 373.
[376] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 374.
[377] Tamtéž.
[378] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 375.
[379] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 377.
[380] Tamtéž.
[381] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 379.
[382] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 380-381.
[383] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 382.
[384] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 383.
[385] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 384.
[386] Tamtéž.
[387] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 385.
[388] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 386.
[389] Tamtéž.

Konečně řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotnickém ústavu je možné zahájit i bez návrhu.[390] Toto řízení probíhá ve dvou fázích.[391] V první fázi rozhoduje soud o vyslovení přípustnosti převzetí člověka do zdravotnického ústavu, což činí usnesením, a ve druhé fázi rozhoduje o přípustnosti dalšího držení této osoby ve zdravotnickém ústavu, což činí soud rozsudkem podle ustanovení § 81 odst. 1 ZŘS.[392]

Z řízení o některých otázkách týkajících se FO je to tedy pouze řízení o svéprávnosti, řízení o prohlášení člověka za mrtvého, řízení o určení data smrti a druhá fáze řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotnickém ústavu, kdy soud rozhoduje ve věci samé rozsudkem. U všech ostatních řízení ve věcech FO rozhoduje soud usnesením. Většina z těchto druhů řízení může být zahájena na návrh i bez návrhu, pouze řízení o schválení smlouvy o nápomoci a další dílčí typy řízení, u kterých to výslovně stanoví zákon, je možné zahájit pouze na návrh.

4.2.2. Řízení o některých otázkách týkajících se PO a ve věcech svěřenského fondu

Mezi nesporná řízení řadíme i řízení o některých otázkách týkajících se PO a řízení ve věcech svěřenského fondu.

Řízení o některých otázkách týkajících se PO lze zahájit na návrh i bez návrhu, jak je obecně stanoveno v ustanovení § 13 ZŘS.[393] Spadá sem hlavně řízení ve statusových věcech PO, např. rozhodnutí soudu o likvidaci PO, rozhodnutí soudu o zrušení PO, atd.[394] Dále jsou do této skupiny řazeny všechna řízení ve věcech PO vyplývající ze zákona, přičemž zákonem je v tomto případě myšlen jakýkoliv další zákon, mj. tedy OZ, ZOK.[395] Dalším typem řízení týkajících se PO je i řízení o jmenování znalce nebo i řízení ve věcech opatrovnictví PO.[396] Pokud se řízení týká statusové věci PO, rozhoduje v něm soud ve věci samé rozsudkem podle ustanovení § 27 ZŘS.[397] Ve všech ostatních věcech v tomto druhu řízení rozhoduje soud ve věci samé usnesením.[398]

V řízení ve věcech svěřenského fondu může soud rozhodovat o: *„Jmenování správce, odvolání správce, jmenování osoby oprávněné dohlížet na správu svěřenského fondu, uložení nebo zákazu určitého jednání svěřenskému správci, pověření osoby zahájením nebo vedením řízení v zájmu svěřenského fondu, zrušení svěřenského fondu, nahrazení účelu fondu, změně statutu nebo o převedení*

---

[390] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 389.
[391] Tamtéž.
[392] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 389-390.
[393] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 395.
[394] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 394.
[395] Tamtéž.
[396] Tamtéž.
[397] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 397.
[398] Tamtéž.

majetku.“[399] Podle ustanovení § 96 ZŘS je možné řízení ve věcech svěřenského fondu zahájit pouze na návrh a soud ve věci samé rozhoduje podle ustanovení § 25 ZŘS formou usnesení.[400]

Rozsudkem rozhoduje ve věci samé u těchto druhů řízení tedy soud pouze ve věcech týkajících se statusových věcí PO. Ve všech ostatních řízení rozhoduje ve věci samé soud usnesením. Řízení o některých otázkách týkajících se PO lze zahájit na návrh i bez návrhu, řízení ve věcech svěřenského fondu je možné zahájit pouze na návrh.

4.2.3. Řízení o pozůstalosti

Řízení o pozůstalosti je dalším typem řízení, které je řazeno mezi řízení nesporná, a je upraveno hlavně v části druhé, zvláštní části, hlavy III ZŘS.[401]

Řízení o pozůstalosti je možné zahájit na návrh i bez návrhu.[402] Soud jej zahájí bez návrhu v okamžiku, kdy se dozví o smrti člověka nebo o jeho prohlášení za mrtvého.[403] Osoba může řízení zahájit na návrh v případě, kdy si jako navrhovatel: *„Činí právo na pozůstalost jako dědic.“*[404] V řízení o pozůstalosti je rozhodováno ve věci samé usnesením.[405]

4.2.4. Jiná řízení

Další zvláštní řízení jsou upravená v části druhé, hlavě IV ZŘS. Řadíme sem např. řízení o úschovách, řízení o umoření listin, řízení ve věcech kapitálového trhu, řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže, řízení o nahrazení souhlasu zástupce ČAK k seznámení se s obsahem listin, řízení o plnění povinnosti z předběžného opatření ESLP, řízení ve věcech voleb do Rady zaměstnanců, voleb zástupců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti, řízení o soudním prodeji zástavy a řízení o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými cennými papíry.

V řízení o úschovách je předmětem řízení tzv. soluční úschova.[406] Toto řízení je možné zahájit pouze na návrh a soud ve věci samé rozhoduje usnesením.[407]

Předmětem řízení o umoření listin je: *„Umoření ztracené nebo zničené listiny, kterou je třeba předložit k uplatnění práva.“*[408] Dané řízení se zahajuje pouze na návrh a aktivně legitimovaný k podání

---

[399] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 398.
[400] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 399.
[401] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 400.
[402] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 401.
[403] Tamtéž.
[404] Tamtéž.
[405] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 412.
[406] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 419.
[407] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 420.
[408] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 423.

takového návrhu je podle ustanovení § 305 odst. 1 ZŘS každý, kdo má právní zájem na umoření listiny.[409] Soud v řízení rozhoduje ve věci samé usnesením.[410]

Řízení ve věcech kapitálového trhu může být definováno jako: *„Zvláštní druh řízení, v němž soud vydá na základě návrhu ČNB zvláštní předběžné opatření, jehož účelem je znemožnit osobě, vůči níž ČNB vede správní řízení, dispoziční úkony s cennými papíry či s penězi na účtu.“*[411] Dané řízení je možné zahájit pouze na návrh, přičemž navrhovatelem může být podle ustanovení § 318 ZŘS pouze ČNB.[412] Ve věci samé rozhoduje soud usnesením.[413]

Řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže je možné zahájit pouze na návrh buď Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže nebo Evropské komise, jak je uvedeno v ustanovení § 325 odst. 1 ZŘS.[414] Soud ve věci samé rozhoduje usnesením.[415]

Řízení o nahrazení souhlasu zástupce ČAK k seznámení se s obsahem listin je rozebráno v ustanovení § 333 ZŘS. Je možné jej taktéž zahájit pouze na návrh a soud ve věci samé rozhoduje usnesením.[416]

Řízení o plnění povinnosti z předběžného opatření ESLP se zahajuje na návrh Ministerstva spravedlnosti, které jedná za Českou republiku.[417] Soud ve věci samé také rozhoduje usnesením.[418]

Dále řízení ve věcech voleb do Rady zaměstnanců, voleb zástupců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti je řízení, jehož předmětem je: *„Vyslovení neplatnosti volby orgánů zaměstnanců.“*[419] Řízení lze opět zahájit pouze na návrh a soud rozhoduje ve věci samé ve formě usnesení.[420]

Řízení o soudním prodeji zástavy je druh řízení, které lze zahájit pouze na návrh zástavního věřitele a soud ve věci samé rozhoduje opět usnesením.

Konečně předmětem řízení o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými cennými papíry je: *„Rozhodnutí o návrhu na vyslovení zákazu výkonu všech práv spojených s účastnickými cennými papíry vydanými akciovou společností hlavnímu akcionáři, a to až do doby, kdy hlavní akcionář v plné výši splní dorovnání vůči všem dosavadním vlastníkům účastnických cenných papírů uložením do soudní úschovy.“*[421] Tento druh řízení je možné zahájit pouze na návrh a meritorním rozhodnutím je usnesení.[422]

---

[409] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 424.
[410] Tamtéž.
[411] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 426.
[412] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 427.
[413] Tamtéž.
[414] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 429.
[415] Tamtéž.
[416] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 431.
[417] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 432.
[418] Tamtéž.
[419] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 433.
[420] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 434.
[421] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 436.
[422] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 437.

Lze tedy shrnout, že všechna zvláštní řízení, která jsou upravena v části druhé, hlavě IV ZŘS jsou řízení, která je možná zahájit pouze na návrh a ve kterých soud rozhoduje ve věci samé formou usnesení.

4.2.5. Řízení ve věcech rodinněprávních

Mezi řízení ve věcech rodinněprávních patří řízení ve věcech manželských a partnerských, předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí, řízení o určení a popření rodičovství, řízení ve věcech osvojení, řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a řízení ve věcech mládeže.

K řízením manželským je řazeno řízení o povolení uzavřít manželství, které lze zahájit pouze na návrh nezletilého, který chce uzavřít manželství a zároveň splnil podmínku dosažení věku 16 let.[423] Soud o povolení meritorně rozhoduje ve formě rozsudku, v jehož výroku musí být uvedena jména obou budoucích manželů.[424] Dále se mezi řízeními ve věcech manželských vyskytuje řízení ve statusových věcech manželských, konkrétně řízení o určení, zda tu manželství je či není a řízení o neplatnosti manželství.[425] Řízení o neplatnosti manželství se obecně zahajuje na návrh, ale ve zvláštních případech může být zahájeno i bez návrhu.[426] Řízení o určení, zda tu manželství je či není je také možné zahájit na návrh nebo i bez návrhu.[427] Naproti tomu ale řízení: *„Ve kterém má být manželství prohlášeno za neplatné z důvodu, že byl projev vůle o vstupu do manželství učiněn pod nátlakem spočívajícím v užití násilí nebo vyhrožování násilím nebo byl učiněn v důsledku omylu o totožnosti snoubence nebo o povaze sňatečného právního jednání“*, lze zahájit pouze na návrh jednoho z manželů.[428] Způsob zahájení řízení se tedy liší podle předmětu daného řízení.[429] V těchto případech soud meritorně rozhodne podle ustanovení § 372 ZŘS formou rozsudku, přičemž výrok daného rozsudku je na základě ustanovení § 27 ZŘS závazný pro každého. Vedle toho ještě rozlišujeme řízení o rozvod manželství, které lze zahájit pouze na základě návrhu jednoho z manželů nebo společného návrhu obou manželů, jak je uvedeno v ustanovení § 384 ZŘS.[430] Soud meritorně opět rozhoduje formou rozsudku.[431] Co se týče řízení o statusových věcech partnerských, tak platí, že se pro daná řízení použijí přiměřeně ustanovení o řízení ve statusových věcech manželských, jak je potvrzeno ustanovením § 399 odst. 2 ZŘS.[432]

Předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí je řízení, jehož účelem je vydání předběžného opatření, které má: *„Poskytnout osobě ohrožené domácím násilím delší dobu, během které*

---

[423] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 439.
[424] Tamtéž.
[425] Tamtéž.
[426] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 440.
[427] Tamtéž.
[428] Tamtéž.
[429] Tamtéž.
[430] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 442.
[431] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 443.
[432] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 444.

by se mohla rozhodovat bez přítomnosti násilné osoby, jak do budoucna vzniklou situaci řešit.“[433] Řízení je možné zahájit jen na návrh, jak je uvedeno v ustanovení § 401 ZŘS, přičemž daný návrh musí obsahovat náležitosti podle ustanovení § 402 ZŘS.[434] Soud má pro rozhodnutí stanoveno 48 hodin, meritorně rozhoduje usnesením bez nařízení jednání ve věci.[435]

Mezi řízení o určení a popření rodičovství spadá řízení o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, řízení o určení a popření otcovství a řízení o určení a popření mateřství.[436] Řízení o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů je upraveno v ustanoveních § 415 a § 416 ZŘS. Soud může řízení zahájit na návrh i bez návrhu a meritorně o něm rozhoduje rozsudkem.[437] Řízení o určení a popření otcovství se zahajuje na návrh i bez návrhu a soud o něm taktéž rozhoduje ve věci samé rozsudkem.[438] Řízení o určení a popření mateřství je upraveno v ustanovení § 426 ZŘS a zákon určuje, že se na dané řízení vztahuje přiměřeně úprava o řízení o určení a popření otcovství.[439]

Řízení ve věcech osvojení se skládá z řízení ve věcech osvojení nezletilého podle ustanovení § 427 a násl. ZŘS a řízení o osvojení zletilého podle ustanovení § 445 a násl. ZŘS.[440] Předmětem řízení ve věcech osvojení nezletilého je, jak je patrné ze samotného názvu řízení, rozhodnutí o osvojení nezletilého dítěte.[441] Obecně platí, že řízení lze zásadně zahájit pouze na návrh a soud meritorně rozhoduje formou rozsudku.[442] Řízení o osvojení zletilého j možné zahájit pouze na návrh a soud v věci samé rozhoduje taktéž rozsudkem.[443]

Mezi řízení ve věcech péče soudu o nezletilé patří zvláštní řízení o předběžné úpravě poměrů dítěte, řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a zvláštní řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodního únosu dětí.[444] Účelem řízení o předběžné úpravě poměrů dítěte je: *„Řešení situací, kdy je třeba s nejvyšší naléhavostí poskytnout nezletilému dítěti okamžitou ochranu, neboť se ocitlo ve stavu nedostatku řádné péče (…) nebo je-li život dítěte, jeho normální vývoj nebo jiný důležitý zájem vážně ohrožen nebo byl-li narušen.“*[445] Řízení je možné zahájit pouze na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí a soud meritorně rozhoduje usnesením.[446] V řízení ve věcech péče soudu o nezletilé rozhoduje soud převážně: *„Ve věcech rodičovské odpovědnosti, ve věcech zajištění náhradní výchovy a ochrany dítěte, ve věcech souvisejících se svéprávností nezletilého dítěte a popř. v ostatních věcech*

---

[433] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 444-445.
[434] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 446.
[435] Tamtéž.
[436] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 448.
[437] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 449.
[438] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 451.
[439] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 453.
[440] Tamtéž.
[441] Tamtéž.
[442] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 455-456.
[443] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 458.
[444] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 459.
[445] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 459.
[446] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 460-461.

nezletilého dítěte.“[447] Obecně platí, že řízení lze zahájit na návrh i bez návrhu, přičemž v ustanovení § 468 ZŘS jsou uvedené výjimky.[448] Soud může rozhodnout ve formě rozsudku i usnesení.[449] Případy, ve kterých bude rozhodovat formou rozsudku jsou uvedené v ustanovení § 471 odst. 1 ZŘS a ve všech ostatních případech platí, že rozhodne usnesením.[450] Řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodního únosu dětí je možné podle ustanovení § 480 ZŘS zahájit pouze na návrh a soud meritorně rozhoduje rozsudkem.[451]

Řízení ve věcech mládeže je zvláštní druh řízení, který se řídí převážně zákonem č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, přičemž platí, že: *„Podle tohoto zákona se v rámci civilního procesu projednávají protiprávní činy dětí mladších 15 let, které by jinak byly trestným činem.“*[452] Řízení se zahajuje buď na návrh státního zástupce nebo i bez návrhu soudem pro mládež.[453] Soud v daném řízení rozhoduje meritorně rozsudkem.[454]

Z řízení ve věcech rodinněprávních jsou to tedy právě řízení manželská, řízení o určení a popření rodičovství, řízení ve věcech osvojení, řízení o předběžné úpravě poměrů dítěte v případech podle ustanovení § 471 odst. 1 ZŘS, řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodního únosu dětí a řízení ve věcech mládeže, kde soud rozhoduje meritorně rozsudkem. U ostatních řízení ve věcech rodinněprávních rozhoduje soud usnesením.

4.2.6. Řízení ve věcech veřejného rejstříku

Veřejný rejstřík je: *„Jeden z druhů informačních systémů veřejné správy ve smyslu zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy.“*[455] Mezi veřejné rejstříky můžeme zařadit obchodní rejstřík, spolkový rejstřík, nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík obecně prospěšných společností a rejstřík společenství vlastníků jednotek.[456]

Obecně se řízení ve věcech veřejného rejstříku zahajuje zásadně na návrh, ale může být zahájeno i bez návrhu.[457] Platí, že soud rozhoduje ve věci samé usnesením.[458] Z daného pravidla existuje výjimka: *„Zápisu na základě rozhodnutí soudu nebo správního orgánu nebo na základě notářského zápisu či osvědčení.“*[459]

---

[447] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 463.
[448] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 465.
[449] Tamtéž.
[450] Tamtéž.
[451] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 469.
[452] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 470.
[453] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 471.
[454] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 472.
[455] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 479.
[456] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 484-485.
[457] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 493.
[458] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 497.
[459] Tamtéž.

4.2.7. Dispoziční úkony účastníků řízení v nesporném řízení

Dispoziční úkony účastníků řízení jsou projevem dispoziční zásady, která je v nesporném řízení značně omezená. Mezi dispoziční úkony účastníků řízení řadíme obecně podání návrhu na zahájení řízení, čímž účastníci řízení disponují s řízením jako celkem, dále zpětvzetí návrhu, změnu návrhu, podání vzájemného návrhu, námitky započtení, uznání nároku a soudní smír, čímž účastníci řízení disponují s předmětem řízení.

Účastníci řízení mohou podat návrh na zahájení řízení, pokud tuto možnost zákon připouští. Pro některá nesporná řízení tedy platí, že je lze zahájit pouze soudem bez návrhu a v těchto případech účastníci řízení nemohou disponovat s řízením. Pro většinu nesporných řízení ale platí, že je lze zahájit i bez návrhu, tzn. že mohou být zahájena buď návrhem účastníka řízení nebo soudem.[460] Vedle těchto možností existuje ještě třetí možnost, a to případy, kdy je možné řízení zahájit pouze na návrh účastníka řízení.[461] Pokud se na řízení vztahuje toto pravidlo, musí to být výslovně stanoveno zákonem.[462] Jedná se např. o řízení o povolení uzavřít manželství.

Dispoziční úkony účastníků řízení, kterými disponují s předmětem řízení jsou pro nesporné řízení často omezeny nebo kompletně vyloučeny, protože to nepřipouští povaha zásady oficiality, která ovládá nesporné řízení.[463] Zpětvzetí návrhu i změna návrhu je možná za předpokladu, že budou naplněny požadavky ustanovení § 95 nebo § 96 OSŘ, přičemž platí, že tato možnost existuje pouze v těch řízeních, která byla zahájena na návrh účastníka řízení.[464] U zpětvzetí návrhu dále platí, že na jeho základě nemusí soud vždy rozhodnout o zastavení řízení.[465] Může rozhodnout, že zpětvzetí je neúčinné, a to v případě, kdy by dané řízení bylo možné zahájit i bez návrhu.[466] Z povahy věci není možné v nesporném řízení podat vzájemný návrh, námitku započtení ani uzavřít soudní smír.[467]

Pro účastníky nesporného řízení je tedy možnost disponovat řízením a předmětem řízení omezena nebo přímo vyloučena. Řízení lze nejčastěji zahájit i bez návrhu, soud dále stanovuje případy, kdy je možné řízení zahájit pouze na návrh. Změna žaloby a zpětvzetí žaloby je možné i v nesporném řízení, za předpokladu dodržení obecné úpravy v OSŘ. Zpětvzetí má pro řízení, které lze zahájit i bez návrhu odchylky, konkrétně jej soud může prohlásit za neúčinné a pokračovat dále v řízení. Vzájemný návrh a námitka započtení nemohou být v nesporném řízení uplatněny. Účastníci řízení zároveň nemohou uzavřít soudní smír.

---

[460] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 362.
[461] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 363.
[462] Tamtéž.
[463] Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, str. 364.
[464] Tamtéž.
[465] Tamtéž.
[466] Tamtéž.
[467] Tamtéž.

Závěr

Předmět řízení je nárok, který uplatňuje žalobce v žalobním petitu, když u soudu uplatňuje svá práva. Předmět řízení se liší podle jednotlivých druhů řízení. Soud je obecně petitem vázaný a nesmí jej až na výjimky překročit tím, že by přisoudil něco jiného nebo něco navíc. Samotný nárok žalobce, který je obsažený v žalobě musí být přesný, jasný a srozumitelný. Žalobce může u soudu uplatňovat jeden nárok a jedná se potom o žalobní petit jednoduchý nebo více nároků a jedná se poté o petit složený. Petit složený může být formulován kumulativně, alternativně, eventuálně nebo jako alternativa facultas.

Rozsudek je jednou z forem soudního rozhodnutí, vedle usnesení a platebního rozkazu. Rozsudek je rozhodnutí ve věci samé, tzv. meritorní rozhodnutí. Mezi jeho znaky patří autoritativnost a závaznost. Při vydání rozsudku soudem musí být splněny náležitosti a požadavky stanovené zákonem a rozsudek je vždy vyhlašován veřejně jménem republiky předsedou senátu. Mezi náležitosti, které musí obsahovat každý rozsudek patří: záhlaví, výrok, odůvodnění a poučení, za kterým následuje datum a podpis. Všechny jednotlivé části musí být řádně označeny, stejně tak musí být jednoznačně identifikováni účastníci řízení a samotná věc. Každý rozsudek má dvě základní vlastnosti, a to právní moc a vykonatelnost, které nabývá podle zákonem stanovených pravidel. Vyskytuje-li se v rozsudku chyba v psaní a v počtech, je možné ji opravit, ať už se objevuje v jakékoliv z částí rozsudku. Pokud se nachází ve výroku nebo v části záhlaví, která se dotýká výroku, dochází k opravě prostřednictvím usnesení. Opravu provádí předseda senátu, buď z úřední povinnosti nebo na návrh. Proti opravnému usnesení je možné podat odvolání. Rozsudek může být i doplněn, a to na návrh účastníka řízení nebo i bez návrhu. K doplnění dochází v těch případech, kdy soud nerozhodl o celém předmětu řízení nebo o nákladech řízení nebo o předběžné vykonatelnosti. Doplnění je prováděno rozsudkem, pokud je doplňována část předmětu řízení, nebo usnesením. Při provádění doplnění není dotčena právní moc a vykonatelnost původního rozhodnutí. Rozsudek je možný dělit z několika různých hledisek. Odlišujeme rozsudek konstitutivní a rozsudek deklaratorní, rozsudek na plnění, určovací a týkající se osobního stavu a mj. i rozsudek částečný, mezitímní a konečný.

Diplomová práce se dále zabývala rozdílem vzájemného vztahu rozsudku a předmětu řízení ve sporném řízení a v řízení nesporném. Řízení sporné je ovládané dispoziční zásadou, účastníci tohoto druhu řízení jsou nazýváni žalobce a žalovaný a mohou značně disponovat s předmětem řízení i s řízením samotným, k čemuž využívají zejména své dispoziční úkony. Pokud dojde ke změně předmětu řízení, platí, že soud rozhoduje o posledním změněném znění. Sporné řízení je zpravidla zahajováno na návrh, přičemž platí, že soud se musí z úřední povinnosti zabývat každou žalobou, která mu byla doručena. Účastníci řízení dispozičními úkony manipulují s předmětem řízení nebo s řízením samotným. K dispozičním úkonům účastníků řízení řadíme změnu návrhu, zpětvzetí návrhu, vzájemnou žalobu a námitku započtení, uznání nároku a soudní smír. Předmět řízení se jimi zužuje, rozšiřuje nebo mění.

Ve sporném řízení může žalobce změnou žaloby změnit její znění, a tím i samotný předmět řízení. Žalobce tak může učinit kdykoliv za řízení, jedinou podmínkou je svolení soudu. Soud o návrhu na změnu musí rozhodnout, a buď ji připustit nebo nikoliv. Soud může navíc vyzvat žalovaného, aby se ke změně vyjádřil. Změna se může týkat pouze žalobního petitu, pouze rozhodných skutečností nebo obou dohromady. Může ji účastník řízení provést písemně nebo ústně. Když je změna žaloby soudem připuštěna, rozhoduje soud o novém předmětu řízení, není-li připuštěna, rozhoduje soud o původním znění předmětu řízení.

Žalobce může disponovat s řízením i podáním návrhu na zpětvzetí žaloby. Rozlišujeme zpětvzetí částečné a zpětvzetí celkové. Ostatní účastníci řízení mohou se zpětvzetím vyslovit souhlas nebo nesouhlas, přičemž pokud nesouhlasí, tak musí uvést vážné důvody a soud poté pokračuje nadále v původním řízení. Pokud ostatní účastníci řízení se zpětvzetím souhlasí, zastaví soud zčásti nebo zcela řízení usnesením.

Žalovaný se proti podané žalobě může bránit podáním vzájemné žaloby nebo námitky započtení. Pokud je pohledávka žalovaného vyšší než žalobcův nárok, jedná se o vzájemnou žalobu. Pokud nikoliv, jedná se o námitku započtení. O vzájemné žalobě může soud rozhodovat v samostatném řízení nebo společně v jednom řízení s původním nárokem. O námitce započtení musí soud vždy rozhodnout v jednom řízení s původní žalobou.

Žalovaný může svůj nárok také uznat, a to kdykoliv za řízení před soudem prvního stupně, buď z části nebo zcela. Pokud dojde k uznání nároku ze strany žalovaného, vydá soud rozsudek pro uznání. Posledním z procesních úkonů účastníků řízení je soudní smír, kdy dochází k uzavření dohody mezi účastníky řízení a řízení je tímto skončeno.

Soud může s předmětem řízení manipulovat díky institutu spojení věci. V tomto případě dochází ke společnému rozhodnutí o věcech v jednom společném řízení. Musí se ale jednat o věcí, které spolu skutkově souvisí nebo mají stejné účastníky řízení. O spojení věci rozhoduje soud usnesením.

Naproti tomu řízení nesporné je zvláštní řízení, které se řídí především ZŘS. Pro předmět řízení a rozsudek je nejdůležitější odchylka tohoto řízení, podle které lze jednotlivá řízení zahájit buď jen na návrh nebo jen z úřední pravomoci soudem bez návrhu nebo i bez návrhu, tzn. oběma způsoby. Způsob zahájení jednotlivých řízení je upraven výslovně v zákoně a liší se podle jednotlivých druhů řízení. Jelikož je řízení nesporné ovládané zásadou oficiality, mají účastníci řízení značně omezenou možnost manipulace s předmětem řízení nebo s řízením samotným. Účastníci řízení mohou vzít svůj návrh zpět nebo ho změnit, pokud jsou splněny obecná ustanovení OSŘ. U řízení, které lze zahájit i bez návrhu platí, že soud může zpětvzetí návrhu prohlásit za neúčinné a pokračovat dále v řízení. Naproti tomu není možné v nesporném řízení využít vzájemného návrhu, námitky započtení nebo možnosti uzavřít soudní smír.

Seznam použitých zkratek

OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
ČAK	Česká advokátní komora
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
NS	Nejvyšší soud
ÚS	Ústavní soud
VS	Vrchní soud

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*, 9. akt.vyd. Praha: Leges, 2018, 648 str.

Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 2500 str.

Schelleová, I. *Český civilní proces*. Praha: Linde Praha, a.s., 1997, 728 str.

Vrcha, P. *Odůvodnění civilního rozsudku*. LEGES 2010, 160 str.

Stavinohová, J.; Hlavsa, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vydání. Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 2003, 600 str.

Ištvánek, František. In David, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 1986 str.

Schelleová, I. a kol. *Civilní proces*. Eurolex Bohemia Praha, 2006, 1202 str.

Hendrych, D. a kol. *Právnický slovník*, 3.podstatně rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 962.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Wipplingerová, M., Zahradníková, R., Spurná, K. Řízení o rozvod manželství: obecně o řízení – pravomoc, pojetí řízení [online]. Bulletin-advokacie, 2015 [cit. 16.6.2021]. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/rizeni-o-rozvod-manzelstvi-obecne-o-rizeni-pravomoc-pojeti-rizeni

Mgr. Marek Doleček. Základy občanského soudního řízení. [online]. 30.12.2019. [cit. 2.5.2021]. Dostupné z businessinfo.cz: https://www.businessinfo.cz/navody/zaklady-obcanskeho-soudniho-rizeni-ppbi/3/.

EPRAVO.CZ. Právní moc a vykonatelnost [online]. 20.4.2001. [cit. 1.3.2021]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/prakticke-rady/otazky-a-odpovedi/pravni-moc-a-vykonatelnost-5945.html

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 1. 1994, sp. zn. 4 Cdo 4/94.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 700/2001.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. 11. 1981, sp. zn. 3 Cz 72/81.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. 26 Cdo 503/2001.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2294/2004.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30. 9. 1968, sp. zn. 6 Cz 60/68.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.3.2002, sp. zn. 21 Cdo 700/2001.
Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6.6.1996, sp. zn. IV.ÚS 286/95.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 8. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2502/2000.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 22. 12. 1972, sp. zn. 5 Cz 30/72.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 6. 1996, sp. zn. 11 Cmo 50/96.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.4.2012, sp.zn. 29 Cdo 3084/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.12.2016, sp. zn. 21 Cdo 2919/2015.
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31.3.2003, sp. zn. 14 Co 95/2003.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2003, sp. zn. 21 Cdo 387/2003.
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. 1. 1970, 1 Cz 56/69.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.5.1997, sp. zn. 2 Cdon 1646/96.
Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20.10.2005, sp. zn. III. ÚS 254/05.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 27. listopadu 2001, sp. zn. 29 Cdo 2854/2000.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.6.1997, sp. zn. 2 Cmo 241/95.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 10. 1994, sp. zn. 5 Cmo 76/94.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2005, sp. zn. 29 Odo 171/2003.
Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 6. 2004, sp. zn. 7 Cmo 159/2002.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1506/96.
Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 144/97.

5. Seznam ostatních zdrojů

Mruzek, K. *Vzájemná žaloba a námitka žalovaného v civilním procesu*. Právní rozhledy, 2004, č. 15, str. 576-579.
Knoblochová, V. *Alternativní způsob řešení sporů: Porovnání soudního smíru a mediace*. Právník, 2000, č. 9, str. 857-874.

Rozsudek a předmět řízení

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá tématem rozsudku a předmětu řízení. Nejprve rozebírá oba pojmy a následně se zaměřuje i na jejich vzájemný vztah, a to v řízení sporném i v řízení nesporném. Diplomová práce je členěná do čtyř samostatných kapitol.

První kapitola vysvětluje pojem předmětu řízení, dále se zabývá žalobním nárokem, definuje jej a rozebírá jeho náležitosti, definuje žalobní petit a dělí jej na základní druhy, které také blíže specifikuje. Poté se zaměřuje na dispoziční zásadu jako stěžejní zásadu sporného řízení, díky které mohou účastníci řízení disponovat s předmětem řízeni nebo s řízením samotným.

Druhá kapitola popisuje rozsudek. Nejprve vyjmenovává jeho náležitosti dané zákonem a poté specifikuje, jaké má vlastnosti. Následně se lehce zabývá i pojmy opravy rozsudku a doplněním rozsudku. V poslední řadě vysvětluje i jednotlivé druhy rozsudku podle různých kritérií členění.

Třetí kapitola analyzuje vzájemný vztah rozsudku a předmětu řízení ve sporném řízení. Nejprve stručně popisuje, co to sporné řízení vůbec je, poté se zaměřuje na obecné vymezení předmětu řízení ve sporném řízení a na obecný postup rozhodování v tomto druhu řízení. Poté je většinová část této kapitoly věnována jednotlivým dispozičním úkonům účastníkům řízení. Diplomová práce vysvětluje změnu návrhu, zpětvzetí návrhu, vzájemnou žalobu a námitku započtení, uznání nároku, a i soudní smír. V poslední podkapitole je rozebrán institut spojení věci.

Poslední čtvrtá kapitola porovnává vzájemný vtah rozsudku a předmětu řízení v nesporném řízení s tím, co bylo zjištěno o jejich vzájemném vztahu v řízení sporném. Nejprve se zabývá nesporným řízením jako celkem, a poté rozebírá jednotlivé rozdíly. Je členěná do podkapitol podle jednotlivých druhů zvláštních řízení, konkrétně na řízení o některých otázkách týkajících se FO, řízení o některých otázkách týkajících se PO a ve věcech svěřenského fondu, řízení o pozůstalosti, jiná řízení, řízení ve věcech rodinněprávních a konečně řízení ve věcech veřejného rejstříku. Poté následuje poslední podkapitola, která porovnává možnost účastníků řízení využít jednotlivé dispoziční úkony v řízení nesporném se stejnou možností v řízením sporném.

Klíčová slova

Předmět řízení, rozsudek, dispoziční úkony účastníků řízení.

Judgment and subject of the proceedings

Abstract

This diploma thesis deals with the topic of the judgment and the subject of the proceedings. First, it analyses both concepts and then focuses on their relationship, both in litigation and in undisputed proceedings. The diploma thesis is divided into four separate chapters.

The first chapter explains the concept of the subject of the proceedings, further deals with the claim, defines it and analyses its requirements, defines the claim petit and divides it into basic types, which it also specifies in more detail. It then focuses on the principle of disposition as a fundamental principle of litigation, which allows the parties to dispose of the subject of the proceedings or of the proceedings themselves.

The second chapter describes the judgment. It first lists its requirements given by law and then specifies what its properties are. Subsequently, it also deals with the concepts of correction of the judgment and supplementation of the judgment. Last but not least it explains the different types of judgment according to various classification criteria.

The third chapter analyses the relationship between the judgment and the subject of the proceedings in the dispute. It first briefly describes what litigation is at all, then focuses on the general definition of the subject matter of litigation and the general decision-making process in this type of proceedings. Then the majority of this chapter is devoted to the individual disposition actions of the participants in the proceedings. The diploma thesis explains the change of the proposal, the withdrawal of the proposal, the mutual action and the objection to the set-off, the recognition of the claim and also the court settlement. In the last subchapter, the institute of connection of things is discussed.

The last fourth chapter compares the relationship between the judgment and the subject-matter of the proceedings in the undisputed proceedings with what was found about their mutual relationship in the disputed proceedings. It first deals with the undisputed procedure as a whole and then discusses the individual differences. It is divided into subchapters according to individual types of special proceedings, namely proceedings on certain issues related to individuals, proceedings on certain issues related to legal entities and in trust fund matters, proceedings on inheritance, other proceedings, proceedings in family law matters and finally proceedings in public register matters. This is followed by the last subchapter, which compares the possibility of the parties to the proceedings to use individual dispositional acts in undisputed proceedings with the same possibility in disputed proceedings.

Keywords

Subject of the proceedings, judgment, dispositional acts of the participants in the proceedings.